

51/50 454/ గి.ల.నం 5816
ఓ.క.

జ్ఞానవాసిష్టోపన్యాస సంగ్రహము

వైరాగ్యప్రకరణానుబంధము

(పదునైదవ సంచిక PART II)

ఇది,

శ్రీమాన్, బ్రహ్మశ్రీ బేంగుళూరు

పండిత శ్రీనివాస భాగవత స్వామిలవారిచే

సంపన్నసింపబడి

శ్రీయుత సి. య్. రావుగారిచే వ్రాయబడి

మద్రాస్

శ్రీలక్ష్మీ నృసింహ విలాస ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రించుబడియె.

30-10-14.

COPIES AVAILABLE AT Y. GOVINDARAJULU CHETTY.
NO. 19, STROTEN MOOTHIA MUDALI STREET, MADRAS.

(పదునైదవ సంచికానుబంధము.)

శ్రీయుత, సి. యె. రావుగారు యిటుల వ్రాసిరి:—

శ్లో॥ మానుష్యం వరవంశజన్మ విభవో దీప్తాయురారోగ్యత, సన్నిత్రం
మనుతః సత్ప్రియతమభక్తాశ్చనారాయణే, విద్యత్వం సుజనత్వం
ఇంద్రియజయః సత్పాత్రదానేనతిః, తేపుణ్యేనవినాత్రయో దశ
గుణాః సంసారి నాం దుర్లభా॥ అనునట్లు, మనుజులకు (1) మాను

షజన్మము (2) సద్వంశమునందు జననము, (3) ఐశ్వర్యము (4) దీప్తాయువు (5) ఆరోగ్యము (6) సత్సంగత్యము (7) సత్సంతానము (8) అతిప్రియమైనకళత్రము (9) భగవద్భక్తి (10) విద్యత్వము (11) సుజనత్వము (12) జితేంద్రియత్వము (13) సత్పాత్రదానము, అనునీ పదములు మనుగుణములును గలిగి యుండవలయునని యున్నది. ఈగుణములన్నియును సంసారమునందున్నవారికి గలిగియుండుట దుర్లభము. సంసారమునకుమూలమైనభార్యయేనూత్రముఅప్రియమైన దైనను అనర్థకారణమగుట వలననే మైశ్లోకమున అతి ప్రీయమైన కళత్రమని చెప్పబడినది. కావుననే సీతాకళ్యాణసమయమున జనకచక్రవర్తి “శ్లో॥ ఇయంసీతా, మమసుతా, సహధర్మచరీ”xxx యని సీతాదేవియొక్క సకలసర్గుల మహిమయంతయును మొట్టమొదట మూడుమాటలలో నస్వయంచునట్లుచెప్పెను. అనగా, ‘ఇయంసీతా’ అయినసంభవురాలైనట్టియను భూదేవిగర్భమునందుబుట్టినట్టియను యీసీత; ‘మమసుతా’ శ్రేష్ఠమగురాజవంశమునందు బుట్టినచక్రవర్తియగునాబిడ్డవలె నాచేపెండబడినది; ‘సహధర్మచరీ’ = నీమనస్సుననుసరించి నీవెట్టిధర్మమునుచేయుదువో అట్టిధర్మమును చేయుచు నీకనుకూలముగ ప్రవర్తించునదియనిచెప్పెను. పైనచెప్పినసర్గుణములతోనుండునట్టి భార్యను గలిగియున్న దుష్కర్మలచేయుట కెట్లువకాశముగలుగును. చెడు కార్యములు చేయునప్పుడే చక్కగ వాలోచించి దెలిసికొని వాటినిచేయక నివర్తించి సత్కార్యములయందు బుద్ధిని ప్రయోగించును ప్రయత్నపడవలయును. సాధారణముగ వుదర నిమిత్త మెంతో పాటుపడవలసియుండగా బ్రహ్మవిద్యలభించుటకెంతపాటుపడవలసి యుండును. ఫలమును బొందుట

కు పాటుపడవలసియే యున్నది. 'Once or twice though you may fail, try, try try, again' అనుఅంగ్లేయనీతివాక్యముచూపున, వక టిరెండుపర్యాయములుకోరినఫలమును బడయకున్నపదేపదే ప్రయత్నపడవలయును, యేకాంతముగకూర్చుని అసత్పదార్థము వివియని యాలోచించి వాటియందున మనసుకుబోనియ్యక త్రుంచివైచి సంసారబంధ విముక్తి కై ప్రయత్నపడవలయును. శరీర మనిత్యమని మనస్సున పూర్ణితముగ యెఱిగియెప్పుడు తోచునో అట్టివారలకు అప్పుడేవిచారణ చేయుటకు బుద్ధిపుట్టును.

తిరుమావైలో శ్రితొండరడిపాడియాళ్వార్లు ఇట్లుజెప్పిరి.—

పాశురం॥ నమనుంముక్తకలనుంపేశ, నరగిల్ నివాగ్జ్ఞేహ్మం॥

నరగమే శువరగమాదుం, నామంగళుడైయన్మి॥

అవనదూరరజ్జమెన్నాదయర్ త్తువీక్రన్దలియమాన్దర్॥

కవలెయ్యో పడుకిన్టానెన్దదనుకొకవర్గిన్దేనే॥

యని యానతిచ్చిరి అనగా, యమధర్మరాజును ముగ్ధలమహర్షి యును భగవన్నామ ప్రభావమును సంభాషించుచుండగా నరకములోనున్నవారు విని నందున ఆనరకముగూడ స్వర్గసుఖమునిచ్చునట్టిదై యుండగా, అట్టిభగవన్నామమును స్మరియించగల నాలుకగలిగిన నరజన్మము నెత్తినవారు భగవంతుడు అధిష్టించియుండు శ్రీరంగక్షేత్రమువైనను నోటారస్మరియించక సామాన్యవిషయములలో బడి దుఃఖించుచున్నారేయను వ్యసనముతో యానతిచ్చిరి. ఇట్లు బద్ధులు ముక్తులు కావడమునకు వారివారి యంతస్థులకు దగినట్లే పెద్దలు చెప్పియున్నారు. ఆప్రకారము అభ్యాసముచేసిన నే మోక్షమునుబొందవచ్చును. తెల్లవారినుంచి సాయంత్రమువరకువృధరనిమిత్తం పాటుపడుట కృమముగ తగ్గించి ఆత్మవిచారణచేయవలయును. బహిర్ముఖమునచూచిన కనుపడు పదార్థములన్నియును అనిత్యములని పెద్దలు పదేపదేచెప్పడిదానిని మనసునందుంచుకొని విచారణచేసియీశరీరమున్ను బాల్యయాకావనాద్యవస్థలున్ను, చారాపుత్రాది సంసారాదులున్ను అందలిసుఖమున్ను మిథ్యయని దెలిసికొని వైరాగ్యము నవలంబించవలయును. అట్టివైరాగ్యమును దృఢముగ గలిగియున్న రామచంద్రుడు యిప్పుడు

కాలము:—(అనగా, కాలిడు = యముడు, అనువాని) యొక్క స్వరూపమునుగూర్చి చెప్పచున్నాడు. కాలము అనగా వేళ యనియర్థము, కాలమువచ్చిన, వేళవచ్చిన, యముడువచ్చిన, పోవలసినదేయను లోకవాదు కలందరకును దెలిసియున్నది. గాన యముడు కాలము వేళ అనుపదముల కర్థమొక్కటియేయైయున్నది. యమునిచేత చిక్కనివారులేరు.

శ్లో॥ క్వచిద్వ్యవిద్యతేయేషాం సంసారేసుఖభావనా ।

ఆఖుస్తంతుమివాశేషం కాలాస్తాపపిక్వంతతి ॥

అజ్ఞానమువలన యెవరికైనను సంసారమునందు యించుక సుఖమున్నదని జోచిన, దానిని, యెలుక దారమును కొటికివేయునట్లు యముడుకత్తరించుచున్నాడు.

శ్లో॥ నతదస్త్రీ హయచయం కాలస్య కలఘస్సరః ।

గ్రసతేన జగజ్జాతం మహాభి మివదాడబః ॥

మహాసముద్రమును బడదాగ్ని మ్రింగివేయునట్లు యాప్రపంచమునందు కాలుడను యమునివలన భక్షింపబడనివస్తువ యేదియునులేదు. అనగా, పిపీలికాదిబ్రహ్మ పర్యంతమున్న యమునికి లోబడి యమునికి యెప్పుడైన నొకప్పుడు శరీరములను అర్చణచేయవలసినదేయని యర్థము.

శ్లో॥ మహతావపినోదేవః పరిపాలయతిక్షణం ।

కాలః కబళితాశేష విశ్వో విశ్వాశ్చతాంగతః ॥

ఎటువంటి మహాత్ములైనను కాలము సమీపించిన తక్షణమే కాలుడు దినివేయును గాని వొకక్షణమైనను తాళజాలడు. ఇట్లు సమస్త ప్రపంచమును కబళించి కాలుడు విశ్వరూపమును పొందియుండును. ఎట్టివారైనను వారిశరీరములను కాలమును యమునికియెప్పుడైనను యొకనాటికి వొప్పు గించవలసినది సిద్ధమైయున్నది. ఇందుకు దృష్టాంతముగ,

‘మనువిరక్తదనక్, మాంధాత మాందినక్, వానవార్, కులంవాల్మీ తనువశేత్తరోర్ ముచుకుందక్, శాయండునక్, దశరథక్, శమిస్త్రాక్, యిని యిరుప్పుదాడు, ఇందువుం, రవియుం, పుగుదావిట్టరావణక్, పుని ని ద లై రా మ నాక్ పొంది నాక్ తుంబినారన్మి తూత్తపట్టారల్లాల్, యిని నార్ యార్ వురైనిలగ్ త్తినీల్’ ఇట్లు మనుచక్రవర్తియును రామచంద్రునికి తండ్రియైన దశరథమహారాజు మొదలయినవారందరున్న ఆప్రకారము కాలునివశమై శరీరములను కాలునికి బలి యిచ్చియుండగా

మనమెంతటివారము. గాన జననమొందిన ప్రతిమనుజుడును చచ్చుట నిశ్చయము. అందరును యొకనాటికి పోవలసినవారేగాని నిలచియుండువారైవరునులేరు. 'శా|| కారేరాజులు రాజ్యముల్లుగవే గగ్నోన్నతింబొందరే | వారేసిరిమూటగట్టికొనిపోవంజాలిరే భూమిపై|చేరైనంగలదేxxx'॥యని నల్లు ఎవరున్నుపోవునప్పుడు యేమియును తమతోకూడదీసికొనిపోవుటలేదు. శ్లో|| యేరమ్యాయేశుభారంభా స్సుమేరు శురయోపియే |

కాలేనవిసిగ్గిర్దాస్తే గరుడేనేవపన్నగాః ||

ఎట్టినుందరమైనవారుగాని, పదార్థములుగాని, యెట్టిసత్కర్మలజేయువారుగాని, సత్పదార్థములుగాని, మహమ్మేరువు సమాన గౌరవనీయులుగాని గౌరవనీయుమగు పదార్థములుగాని, గరుత్మంతునిచే సర్పములను మ్రింగబడువటుల కాలునిచే దిగ్మింగబడును.

శ్లో|| తృణంపాంసుం మహేంద్రంచ సుమేరుం పర్ణజీర్ణవం |

ఆత్మం భరితయాసర్వ మాత్మసాత్కర్తుముద్యతః ||

కాలుడు గడ్డిపోరకనుగాని పరాగమునుగాని, మేరుపర్వతమును గాని ఫుల్లాకునుగాని మహేంద్రపర్వతమునుగాని సముద్రమునుగాని సమస్తమైనవాటిని సులభముగ తనకడుపునవేసికొని జీర్ణముచేసికొనను యత్నముచేయును. అవగా, కాలునికి అన్నియును కబళికరముకావలెనని తాత్పర్యము. గాన, యీవుత్కృష్టమైన మాయపడన్యమునైతి న శరీరమును యెప్పుడు కాలుడు దీసికొనిపోవునో, యింతలో పాటుపడి బ్రహ్మజ్ఞానానందమును బొందుమార్గమును దెలిసికొనవలయునే యను బుద్ధిగలిగి భయముతోచిననే భక్తికలుగునుగాని లేకున్న కలుగదు,

శ్లో|| కాలోయం ధూతమశక, ఘుంఘుమానాం ప్రపాతినాం |

బ్రహ్మాండో దుంబకాఘూరాం బృహత్పాదపతాంగతః ||

సేత్యైహర్వినిమేషేణ సూర్యాక్షౌపావకత్సలం |

లోకపాల ఫలాన్యత్తి జగజ్జీర్ణవనాదయం ||

కాలుడు వువయమున ప్రపంచమును అడవినిన్ని అందున పెద్ద అత్తిచేట్టునున్ను సృష్టించి అందున జీవకోటులను దోమలగుంపుల ఘుంఘుమ్మను ధ్వనితోడ ఫలించి రాసులురాసులుగ పడుచున్న బ్రహ్మాండములను అత్తి పండ్లను, పగటియందు సూర్యుడను కంటివలన పక్షమైనవానిగా చూచి రాత్రికాలమున లోకపాలకులను ఫలములను దీసికొనిపోయిచినుచున్నాడు.

శ్లో॥ జగత్సర్వమేతద్దేవతా నిర్మలమత్యంత్రాంతరీక్షిణం ।

క్రమేణగుణవల్లంకరణం సృష్ట్యంత్యంతరీక్షిణం ॥

కాలవ్రతుడు జగము అను యీ ప్రాతయంతియందు ఆకాశకాశము నుండు సద్గుణసంపన్నులైనవారినిజేర్చి భయంకరమగు మృత్యువు అను భరణిలోబడవేయుచున్నాడు.

ఇట్లు ప్రారబ్ధకర్మము పున్నంతవరకున్న కాలమును యమునివలన మృత్యువువాతబడుచు మరల మరల జన్మముల నెత్తుచునేయుండవలయును. సహజముగా యిట్లు జన్మములెత్తుచువచ్చిన వకప్పుడు కర్మము పూర్తిగ తీరిపోయి జన్మములెత్తవలసినది లేకపోవునుగాదా యనిన, మరల మరల యెత్తుజన్మములలో కర్మముల మూట పెరగకుండా తగ్గించుకొనివచ్చిన గగా అట్లు జన్మాంతరహితమగు ననుకొనివచ్చును, ప్రతిజన్మమునందును కర్మములజేర్చుచు పాపముల మూటను పెంచుచువచ్చినయడల జన్మముల కు అంత్యమేకగడిది.

శ్లో॥ గుణైరా పూర్వలేయైవలోకరత్నావళిభృతం ।

భూషార్థమివతామంగే కృత్వా భూయోనికృంతతి ॥

ప్రపంచమందలి రత్నములవంటి గోప్తమనుష్యులను సహితము ప్రకృతిగుణములను దారములో గ్రుచ్చి కాలము మాలిక గా నిర్మించి మరలత్రైచివేయుచున్నాడు.

శ్లో॥ అసైవవాచరతోదీవైర్ముగైర్మూలమృగప్రజైః ।

అభేటకం జరతితైర్జంజాలంజలజాలకైః ॥

శ్లో॥ ఏతదేశోలపచ్ఛారు బడదానలపంకజా ।

క్రీడాభ్రమరణీరమ్యా కల్పకాలమహాన్దవః ॥

కాలుడు, జగమును మహారణ్యమునందు ద్రైవ్యమువలనను మూఢబుద్ధి వలనను, చెదరిపోయినట్టి భూతకోటులు అనుమృగాదులను వేటాడికల్పాంతమారం దగు మహాసముద్రమును బడదాగ్నియను వికసించిన కమలముగల సంస్కృతాదేశినికొని క్రీడించుచుండును.

శ్లో॥ కటుతిక్తామృతామృతాదైవ్యస్పృధిక్షీరసాగరైః ।

త్యైరేవయైః పర్యుష్ణితైర్జగద్భ్యః కల్మషైర్తనం ॥

ఈకాలుడును యమునికి జగములు ప్రాతఃకాలభోజనముగను, భూత కోటు కారము చేదు పులును అను పక్షసవ్యంజనములుగను, క్షీరసాగ

రము మొదలయిన సప్త సముద్రములును, పానసీయ్యముగను అనుచున్నవి.

ఇటువంటి కాలునివద్ద దగులుకొని తగనిచాధల పడవలసియున్న జేయ ను భయముగలిగి జీవన్ముక్తిమార్గమును కష్టపడి తెలిసికొనవలయును. బలవైన మూటమోసికొనిపోవుచున్న బీదవాడొకడు మోయలేక దుఃఖించుచు నొక బరువు దిన్నెపై మూటనుంచి, అయ్యో నేనికష్టమును భరించలేనే యముడైనను వచ్చి న్నదీసుకబోయిన సుఖపడుదునేయని యనుకొనెను. అంతట యముడు ప్రత్యక్షమై రమ్మని పిలువగా, భ్రమపడి నేనురకఁచెప్పితి నేగాని నేనియ్యదు రాననెను. అట్లు అజ్ఞానులగువారు కష్ట కాలమునందు కాలుడువచ్చి ధీమ్రముగ దీసికొనిపోయిన బాగుండుననుకొనుచుండి తుదకు కాలుడువచ్చి దీసికొనిపోవునప్పుడు అయ్యో అన్నియును వదలిపోవలయునే అని దుఃఖించుదురు. జ్ఞానముగలవారట్లు దుఃఖించవలసియుండదు.

మోక్షమును గోరి యందుకై ప్రయత్నపడువారికి శౌచట కష్టముగ నే దోచును వెనుక సుఖము గలుగును. శ్రీవిషయాదులు మొదటసుఖము గదోచును వెనుక తగని దుఃఖములను గలుగజేయును, శ్రీరామకృష్ణ పరమహంసగారు నీతివాక్యములలో చెప్పినట్లు, 'It is very pleasant to scratch a ring worm but its after experience will be painful and intolerable (vide 'gospel of SriRamakrishna Paramahansa) తామయ పర్వరోగమును రక్షమువచ్చునట్లు గోళ్లతోగీరున వుడు మహాదానఁచుకొనుండును పిదప కొంతసేపటికి అత్యంతమైనట్టి యను భరించగూడనట్టియును బాధగలుగును. అట్లే లోకులలో సంసారాది బంధములలో దగులుకొనువారికి అప్పుడు సుఖముగనేదోచును వెనుక పలుదుఃఖములపాలగుదురు. మోక్షమార్గమునకు ప్రయత్నపడుటకు మొదట పలువిధములైన ప్రతిబంధకములున్నట్లును కష్టముగను దోచును. వాటినిన్నిటిని నిగ్రహించి దృఢచిత్తముతో పాటుపడిన బ్రహ్మనందపదవిని బొందవచ్చును. ఇట్లు విచేతమువలన చఃఃగ విచారించి సాధుసేవ, సాధు సాంగత్యముజేసి, సాధువుగావలయును. సాధువైయున్న యన్నియును సాధించవచ్చును.

ఉత్త.

జ్ఞానవాసిష్టోపన్యాస సంగ్రహము

వైరాగ్యప్రకరణానుబంధము

(పదునైదవసంచిక PART III)

ఉ

(పదునారవ సంచిక PART I)

ఇది,

శ్రీమహా, బ్రహ్మశ్రీ బెంగళూరు

పండిత శ్రీనివాస భాగవత స్వామిలవారిచే

నుపన్యసింపబడి

శ్రీయుత సి. యెన్. గావుగారిచే వ్రాయబడి

చుద్రాక

శ్రీలక్ష్మీ నృసింహ విలాస ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రించుబడియె.

6-11-14.

COPIES AVAILABLE AT Y. GOVINDARAJULU CHETTY:

NO. 12, KINCHITTA MOOTHIA MUDALI STREET, MADRAS.

ఒకానొకదొంగ యొక రాజుయొక్క అంతఃపురవ తొచ్చి మంచము క్రిందదాగియుండి రాజును రాణియును నిద్రించునమయమున దొరకిన ఆ భరణములను దొంగలించుకొనిపోవలయునని కాచియుండెను. ఆదినమున రాజును రాణియును పవనించి తపస్సుకై వివాహవిషయమై యాలోచించుచుండగా తమ రాజ్యమున భగవద్భక్తుడైన సాధువును తనకొఱమార్గము అర్థరాజ్యముతోగొచ్చి వివాహమువేయదనని రాజు రాణితోగొప్పెను. ఆమాట యిట్టిదొంగని నొకవేషమున దగ్గరగా రాజురాణిని నివాహము చేసికొని నాకగొని అంతరించి కచ్చిపుత్రోపసేవయ్యెను. రాజు రాజ్యముతో జేరిన యొకపరాకరాజునదగ్గరకు వెళ్ళుచును నిజసాధువుని దర్శింపగా సాధువేషమువేసికొని గుఱ్ఱునిదెలు. మరునాడు రాజు తనమంత్రిని జూచి మంచిసాధువును గవినట్టి తన సొంతమార్గమున దగ్గరగాదీసికొని రమ్మనిచెప్పి పంపెను. అతడు రాజుసాధువులన్ని నుండు నివాసమునకుపోయి వారు జపతపాద్యనంతరముకనువిచ్చిజూచినపుడు తానుకచ్చిపుత్రమును జెప్పగా నజమైనసాధులు, రాజ్యమును రాజకుమారియును మూకకరతేదను సూచనతో మరల కనులుమూసికొని వారిస్వల్పలోనుండెరి. ఈక్షతవ (వేషధారియైనదొంగ) సాధువుమాత్రము విధిలేక తానుగిరించుచునను జాడకనుపరచినంతట వెంటగంతోపించి యతని అందలమున (పల్లకిలో) దీసికొనిపోయి దేవునికాబు తనకూడదని యర్థరాజ్యముతో యవనికిచ్చి స్వర్గాకరణయన్నిది. అనకానము దొంగసాధువేషమును విడిచిపెట్టి మూత్రమునకే అంతపదవి గవగిన నిజముగ సాధువైయున్నదెంతటి య నందమగుపదవి గవగననో యాలోచించవలయును.

‘బాహుస్యహిచ్ఛానో మృత్యోర్ధృఢీపంబస్యమృతస్యచ’ యనుయగివరక నేక పరాధములు తెప్పియున్న గిరికావ్యవహారము, జననమై నైనమరణమునిర్ధమనియును మరణించినమరల జన్మమునెత్తుట నిర్ధమనియును శ్రేష్టమైన యామానుషజన్మము నందలి కడతేరు మార్గమునువెదకి తెలిసికొని పొటునది సాధించవలయును. బుద్ధి,విచేకము, చలన వైరాగ్యమునుబూని తలవ్రాబునుగూడ తప్పించుకొనవచ్చును. శరీరము కోపునప్పుడు కాలుని (యముని)గూడ జయించవచ్చును,భంతుడు మూగిందేయిలేచిత్యక్షుడుగా సాక్షి. ఆయనకుపదహారు యేకాదశ అనుపరమాణులయొండెను. అంతదా ల్యమున తమపుత్రుడు బోవుసేయని యతనితలితండ్రులైన మరధ్వలియును

మృకండమునియును మితిలేనిశోకమును పొందుచుండినది తెలిసికొని మార్గంఁదేయుడు అంతబాల్యము ననే శివదీక్షాపరుడైయుండి తనకుపదియారేండ్లప్రాయముగునంతకు యముషురాగా తానుశివలింగమును గాఢాభింగనముచేసికొని చంద్రశేఖరుని ఆశ్రయించియున్న నన్న యముషేమిచే యగలఙ్గను వైరాగ్యముతో మార్గంఁదేయుడిట్లుస్తోత్రముచేసెను:—

‘రత్నసానుతరానసంరబ - తాద్రశ్యంగనికేతనం,
 శింజనీకృతపన్నగేశ్వర - మచ్చుల్లాశల సాయకమ్ |
 ప్రిప్రదగ్ధపురత్రయంత్రిది - శాలయైరభివందితం,
 చంద్రశేఖరమాశ్రయేమమ - కింకరిష్యతివైయమః ||’
 ‘పంచపాదపప్రస్థగంధిప - దాంబుజవ్యయశోభితం,
 ఫాలలోచనజాతపావర - దగ్ధవన్మధవిగ్రహమ్ |
 భస్మద్విగ్ధక శేఖరంభవ - నాశనంభవషన్యయం,
 చంద్రశేఖరమాశ్రయేమమ - కింకరిష్యతి వైయమః ||’
 ‘మత్తవారణముఖ్యవర్మ - కృతోత్తరీయమనోహరం,
 పంకజాసనపద్మలోచన - పూజితాంఘ్రినగోరుహమ్ |
 దేవసింధుతరంగశీతర - సిక్తనీలబటాధరం,
 చంద్రశేఖరమాశ్రయేమమ - కింకరిష్యతివైయమః ||’
 ‘కుండలీకృతకుండలేశ్వర - కుండలంవృషవాహనం,
 నారదాదిమునీశ్వరస్తుత - వైభవంఘవనేశ్వరమ్ |
 అంధకాంతకమాశ్రితామర - పాదపంమదనాంతకం,
 చంద్రశేఖరమాశ్రయేమమ - కింకరిష్యతివైయమః ||’
 ‘మక్షరాజసఖంభగాక్షహ - రంఘజంగనిఘోషణం,
 శైలరాజసుతాపరిష్కృత - చారువామక శేఖరం |
 త్వేణీలిగళంపరిశ్వధ - ధారిణంఘ్రిధారిణం,
 చంద్రశేఖరమాశ్రయేమమ - కింకరిష్యతివైయమః ||’
 ‘భేషజంభవరోగినామభి - లాపదామపహారిణం,
 దక్షయజ్ఞవినాశసంత్రిగు - నాత్మకంత్రీనిలోచనం |
 భుక్తిముక్తిఫలప్రదంసక - లాఘసంఘసిబద్ధణం,
 చంద్రశేఖర మాశ్రయేమమ - కింకరిష్యతివైయమః ||’

పి.కె.

జ్ఞానవాసిష్టోపన్యాస సంగ్రహము

వైరాగ్యప్రకరణానుబంధము

(పదమూడవ సంచిక 2వ భాగము.)

PART II

ఇది,

శ్రీమూక, బ్రహ్మశ్రీ బెంగుళూరు

పండిత శ్రీనివాస భాగవత స్వాములవారిచే

సంపన్నమైనది

శ్రీయుత సి. యశ. రావుగారిచే వ్రాయబడి

మద్రాస్

శ్రీలక్ష్మీ నృసింహ విలాస ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రించబడియె.

6-10-14.

COPIES AVAILABLE AT Y. GOVINDARAJULU CHETTY:

NO. 19, STROTEN MOOTHIA MUDALY STREET, MADRAS.

(పదమూడవ సంచికానుబంధము.)

గావుననే రామచంద్రుడు యిట్టి సనుస్తదోష సంపుటమైనట్టియును, యెడతెగని దుఃస్వకారితమైనట్టియును స్త్రీలపైభ్రాంతి తగని చెప్పి మరలనిట్లునెను.

శ్లో॥ ఇతోమాంస మితోరక్త మితోస్త్రి నీలివాసస్త్రిః ।

బ్రహ్మైక తపిషణ్మరైవ యాతీస్త్రీ వికరారుతాం ॥

ఇట్లు మాంసము రక్తముయెముకలుగలస్త్రీశరీరావయవములనువొకటాకటిగ చక్కగ వివరించి చూచిన స్త్రీలయెడల చింతసీఘ్రముగ వదలి పోవుననిచెప్పెను. ఇట్లు యేమోనైనదని యెల్లకాలము భ్రమసియుండక చక్కగ చింతనజేసి స్త్రీలపై వ్యామోహము వదలవలయును.

శ్లో॥ యస్యస్త్రీ తస్య భోగ్యానిస్త్రీ కస్య క్వభోగభూః ।

స్త్రీయం త్యక్త్వా జగత్త్యక్తం జగత్త్యక్త్వాసు గీభవేత్ ॥

ఎవనికి స్త్రీవుండనో వానికిభోగమునందు వాంఛవుండను స్త్రీలేకున్న వాంఛలేదు. స్త్రీని విడచినవాడు జగమును విడచినవాడగును, జగమునువిడచెనేని సుఖముతుడగును.

ఇందుకే తొండరడిప్పొడి యాల్వొర్లు తిరుమాలై గలవపాశురములో, శూధనాయ్ కుళ్ళవనాగి త్తూర్ త్తరొడి న్నైక్కాలమ్.

మాదరార్ కణుటకొన్నుంభనైయ్యుళపట్టన్రైవేనై ।

పోదరేయెనుగొల్లి వున్దయిన్పుగన్డై తన్నాన్

ఆదరంపెరుగలై త్తవగ్రుగనూరరజ్జమనై ॥

పంచకుడనై యీశ్వరుని సొత్తగు ఆత్మనునాదియని విషయాంతర పరులతోగూడి స్త్రీలపలలోదగిలి ముణిగియున్న నన్ను కనకరించి చేరదీసి తన దర్శనమిచ్చి నాభికిని యభివృద్ధినిొందించిన భగవంతు నిది శ్రీరంగదివ్యత్రేతముగదా యని యానందించిరి. మరియు 33 వ పాశురములో,

‘మయ్యెల్లాంపోగవిట్టు విరిక్కులారీవట్టు

పొయ్యెల్లాం పొదిన్దుకొన్డ పోక్కుకగనేర-వన్దునిన్దే ×××

సత్యమునది యేమాత్రములేక స్త్రీలకులోబడి లజ్జలేకయివుడు నీసన్నిధికివచ్చి, నాయుండెన్నిదోషములుండినను నేనెంత అనర్హుడనైనను

రక్షించుదువను ఆశతోడ నిలచియున్నానని ప్రరంగనాధునితో మొరొట్టుకొనిరి. ఇట్లే తిరుమంగై ఆల్వార్లుగాడ,

శాస్త్రమైకములై యార్ తడకొబొక్కవూరికొలవెళ్ళి త్తప్పునెఱుంగు
యనుపాశురములో, స్త్రీవిషయాదులయందు మిక్కిలి భ్రమతో కాల
మంతయునుగడపి నిన్నువరచియుండిన నన్నిభువరక్షింపుమని ప్రార్థించిరి.

ఇట్లు అనేక పెద్రలు అనుభవమువలన స్త్రీవిషయాదుల యందు
విరక్తిగలిగి భగవంతుని ప్రార్థించవలయునని చెప్పియుండగా గమనించక
'మాతృవలంపరదాదాణి పరద్రవ్యాణిలోష్టవత్ | ఆత్మవత్ సర్వభూతా
ని, యుపకృతినోపకృతే - పుస్త్రీని తస్మిన్వలెను, పరద్రవ్యమును త్యూము
వలెను; అన్ని యాత్మలును తనయాత్మనంటిదేయని యున్న ధర్మమార్గము
ను అనుసరించక నిరకహేతువులగు పాపకార్యములను చేయుచునేయు
న్నారు. 'శ్లో|| జానామిధర్మం నచమప్రవృత్తిః | జానామధర్మంనచమే
నివృత్తిః' యనునట్లు ధర్మాధర్మవచనములెన్నయైనను నోటితో చెప్పవ
చ్చునుగాని ఆచరింపట బహుకష్టము. అన్ని ధర్మములు దెలిసిన యిహులు
గూడ స్త్రీలవలలలో చిక్కికొనిరిని యిదివరకే చెప్పబడినది. అట్లుగా
పెనుమాల్లివలెయుండవలయును. శ్రీరాములవారు సీతగోరిన మాయా
మృగమున కైపోయి బాణమువేసినంతట యామృగముయరిచిన శబ్దమును
ఎనిన సీత రాముని కేదైన యాపదగలిగినచేత - చూచిరమ్మని పంపగా
పోయిన లక్ష్మణునిజూచి, నేను సీతనెడబానిసవచ్చినందున సీతముఖమేమైన
చిన్నబోయియున్నదాయనిరాములవారిడిగినందుకు లక్ష్మణుడిట్లుచెప్పెను.

శ్లో|| నాహంజానామికయూరే, నాహంజానామికుండలే |

నూపురేన్యపిజానామి, నిత్యంపాదాబ్జమందనాత్ ||

'పితృస్సమాసఃశ్లోష్టా' యని మిమ్మున తిండివలెను ఆమెను తల్లివలె
ను భావించి, స్రవించినమున్ను నేను ఆమె పాదములకు నమస్కారము
చేయడము వలన కాలియందెలు మాత్రముబూచుచున్నానేగాని, యామె
ముఖకుండలాదులు యేదియు నేను యెఱుగనని చెప్పెను. ఇవిగదా పుణ్య
వశము అట్లుగదా ధర్మమును దెలిసికొని మనస్సా అనష్టించవలయును.
అప్రకారము యుండక స్త్రీవిషయాదులలోబడి వర్ధముగ ప్రాణవిత్త
మానములను బోగొట్టుకొని భ్రష్టులగుచున్నారే, అట్టివారికి క్రిమూర్త్య
త్వమువచ్చినట్లని యుక్తమహానుభావుడు చమతాగరిముగచెప్పెను. అనగా,

ఒకడు ప్రజలలోబడై తననుండి యావత్తనను నోగొట్టుకొని కూటికిలేక నోటమట్టిగొట్టుకొని కప్పెరచేతికెత్తుకొని విధికివచ్చి యెదిక్కునకుపోయి బిచ్చమెత్తుకొనివచ్చునని ముఖమును నలుదిక్కుల త్రొప్పి బాచుచుండగా అట్లు నలుదిక్కులచూచునపుడు చతుర్ముఖబ్రహ్మస్వమనియును, నోటమట్టి గొట్టుకొనినందున పిన్ననినమున మన్నుచిన్ని మహావేష్ట అశమనియును, కప్పెరచేతికివచ్చినందున పరివశిస్తుని గుఱవడియును, నోటమట్టిగొట్టుకొనినందున ఇట్లున్న వారికేమిఫలము. జన్మసాఫల్యమును మార్గమును వెతకకొనివలయును. ఒకనుహానుభావును, 'ఉణికుర- మూట్టుకుర- కొడుగుకుర- పేనుకుర-మువసరప్పకీర్తిండ్రి' । యిణికుర- కానుకుర- మూట్టుకుర- మూట్టుకుర- పిచ్చిబొమ్మలై గిండ్రి । పిణికుర- పిచ్చికుర-ముడిబు-ల కొడుకీర్తిండ్రి 'పేదైయి' । నల్లొడ్డిలో 'పెణికుర-వైల్లె' నైదుందుత్తలబలం పరివ్రదరినై యీ'లో' అనగా, బుద్ధిహీనులారా, పిఘులు నల్లులు బోమలు పేనులు వీటికి రక్షమనిచ్చుటకై భోజనముచేసి, కూటికగుడ్డు ద్రవ్యమునకు ఆశించి అబ్బులను ఆశ్రయించి అలయుచు వ్యాధులకును దుఃఖములకును మీ శరీరములను బలియిచ్చుచున్నావీ, సాధుశేవశేసి, వారిని ద్విస్తాన్నిమును భుజించి ఆత్మానందసుఖమును బొందుటకు కోరరాదా, యని చెప్పి యున్నాడు.

'భుజ్జీలేవుగుండ కోలెనతుయరంపుగుండైన కలకిరయిపోయి' ఒకట్ల లేయెనదుకరు ప్రితేకలందు, కర్కుశనే నిన్నెయిల్లావీ, వట్టిలేవయంగు వానిలేపికనై మదిత్తిలేక మదికిర్రాదీ బ్రహ్మయం, నట్టిలేక వెనొండెట్టి లేమనై నంబినేక నై విడదెనై య్యేక ।' అని గామలింగస్వాములవారు చెప్పినట్లు, పుండులో పుల్లదూర్చినవిధముగ గుఱములు బాధకెట్టుచున్నను, నాలో నిండియున్న నిన్నతిప్ప భూలోకమునందునను స్వర్గలోకము నందునను పున్న మరియెవనిగాని నేనాశ్రయించను అట్లుశ్రయించువా తోగాడ నేనుచేరను, నిన్నై సమ్మియున్నాను, అనియును యిట్లు యెన్ని కష్టములన్నను 'అప్పురెయిమ్మెన్నెయి ననీ, అప్పుడెయిమామననీ, ఒప్పుడయమాదయమెయిగుఱుగయి' యని అప్పురస్వాములవారు చెప్పి యున్నట్లు, తల్లి పండ్రి గురువు అత్త పొంతు స్త్రీలు మొదలైన సమస్త సంపదలున్న భగవంతుడే యను సన్మతముతోడ బహిర్ముఖి వ్యాపానము లయందు విరక్తిగలిగి జన్మసాఫల్యమునకై పోవడంబయును.

సంసారం అనిగా, పతివ్రతయగు భార్యయందునట్లయినమిత్రమైన అభిమానమునువుంచి కాపాడవలయునేగాని భార్యయందుగాని పరిశ్రమ యందుగాని లోలుడై అందుకొరకు ద్రవ్యాపేక్షాది కష్టములలోబడియుండుటగాదు. పతివ్రతలైన స్త్రీయును అట్లే పతియేదైవమనియెంచి పతికి యేవిధకష్టమును నెచ్చిపెట్టక అతని ఆత్మసుఖానందమార్గమునకు అనుకూలముగ నుండవలయును.

శ్లో॥ మృషాన్నదాతా తరుణాంజ్ఞసహాత్రివేదాంతవిచ్ఛందనహస్రదీవి మాసోపవాసీచ పతివ్రతాచ షష్టిచలోకే మమవందనీయ్య॥

అన్నదాతలును అగ్నిసహాత్రముచేయువారును వేదాంత విచారము చేయువారును చంద్రదర్శనములను చేసినవారును మాసోపవాసులును, పతివ్రతలును, యీ ఆర్థమును పూజనియ్యలసి గరుడపురాణములో నున్నది. గాన పతివ్రతల కంగు ననుసారముచేయవలయును. పురుషుడు గలస్త్రీకి వేరే దేవుడులేదు. పురుషుడేదేవుడు పురుషుడు గ్రుడ్డి కుంటి మూగ బీదవాడైనను యెట్టివాడైనను పతియే దైవమనియెంచి,

శ్లో॥ కోకిలానాంస్వగోరూపం స్త్రీశాంరూపం పతివ్రతం !

విద్యారూపం కురూపాణాం శమారూపం తపస్వినాం ॥

కోకిలపక్షులకు కంఠస్వరమే రూపము, స్త్రీలకు పతివ్రత్యమే రూపము, కురూపులకు విద్యయే రూపము, ఋషులకు శాంతమేరూపము, గాన స్త్రీలకు పతియే దైవమనువ్రతమునకు మించిన రూప లావణ్యమును అలంకారములును లేనగావున నుంచి పతివ్రతలు పసపు కుంకుమతోను కంఠ (మంగళ) సూత్రముతోను తృప్తికొంది సత్ప్రవర్తనగలిగియుండువారలే పతివ్రతలు. ఇట్టిపతివ్రతలకు భగవంతుడు తానేవచ్చి యనుగ్రహించును. వైకుంఠము వారి అంశేతినేయుండును. ప్రపంచమునందీట్టి పతివ్రతయును స్త్రీచాంచల్యములేని పురుషుడును యుండుట యరుదు.

ఈప్రకారము అంతయును అనుభవము వలననే పెద్దలు చెప్పియున్నారు. భాగవతము మోక్షగ్రంథము అని యనుటకు కారణమేమనగా, చిలుకకొరికినపండు రుచికరమైనదని లోకమునందెంత యనుభవసిద్ధమో యట్లు శుకబ్రహ్మణుని చిలుకయొక్క అనుభవమున చెప్పబడిన యాభాగవతము అను పండు రుచికరమైన మోక్షగ్రంథమైనది.

బానోక గాన పాదముల వ్రాసినట్లు కనుగొనబడినట్లుగా చిట్టచివర వ్రాసిన
 చేసి పరిశీలించిన గాన యేకమైనందులలో నొకమనవింపినట్లు చెప్పి
 యుండగా, యిప్పుడంతవత్సరములుగ పాదముల నాకేల పాదముకలుగ
 లేని యుండిగను. అందుకు బదులుచెప్పట కాపండితుడకి తోచక యంత
 కిరీయ చింతించుచుండగా ఆయన కుమార్తె పిలిపించు గాలగట్టలన
 తాను వచ్చి చెప్పెదనని తండ్రిని ఒక దీనికొనబోయి గానచేయునని
 యను కొంతసేపు వెనుకకు ద్రిప్పి కట్టివేసికొననట్లు ప్రార్థించి యొకపట్టి
 రమున కలకండనుంచి నెడుటబెట్టి గానము నొనరుని చెప్పెను. నాకేలు
 లను కట్టియుండగా నే నెట్లు నీనెంచును అనెను. అంతట ఆకుకట్టునువూ
 లించి తక్షణమున యారాన బలకండను దిని యునందించి, నావ్రాన్న
 కు బదులుచెప్పవని యుడిగెను. అందుకామ యిట్లు చెప్పెను. రాజా,
 నేను నీచేతులను కట్టియుండగా, నీవెట్లు కలకండను నెడుట దినితే పోతి
 వో అట్లు నీయనస్సు లోకవ్యవహారములందును కట్టుబడియుండగా మో
 టమెట్లుకలుగును. నీచేతి కట్టువదలించి నీవెట్లు కలకండనాని యనంద
 ము ననుభవించితివో, అట్లే నీవున్న లోకముతోకట్టి కట్టియున్న నీయన
 స్సుయొక్క కట్టును వదలించుకొనిన తక్షణమే యుండొనరమును బొంబ
 గలగుగాని పూరిక భాగవతము నెంతకాలము బదిలినను మోటుముగలుగ
 దనిచెప్పెను. ఇట్టివారికి పూరిక హేయమైన స్త్రీలయందలి పదలమును
 పదలపలయునని పూరికముగ చెప్పిన గ్రహింతురా? ఇంత వసారంజితము
 లగు అపయవములుగల స్త్రీలను యేలహేయవనవలెనని దోచునుగాని
 గూడార్థములనుమాని వాటిగుట్టంతయును బైటబెట్టి రక్తమాంస నరశల్య
 మలమూత్రాది మయమైనవని బుద్ధికిబట్టునట్లు తగుమయన దృష్టాంతముల
 తో యెత్తియెత్తి కత్తరతో గత్తరించినటుల జెప్పననే నెత్తికెట్లా గట్టిగ
 నుండు వుల్లగడ్డను యుడికించి మెత్తనగోసినట్లు, వివేకమును అగ్నివలని
 ఆశనుకాల్చి మనస్సును శాంతపరచి ఫల్గెగడ్డను పొరలుతయచువోగా
 లోపల యేమియు లేనట్లు వొక్క టొక్కటిగ తోధించి బహిర్ముఖవ్యాపా
 రములవల్ల యేమియును ప్రయోజనములేదులేదని తెలిసికొని శ్రవణ మన
 నాదుట శ్రద్ధతోజేసి వైరాగ్యమును తెచ్చికొందురు. అన్నిటిని ముందు
 నిష్కర్మము దృఢముగనుండవలయును.

ఒకచోట యిద్దరు తపసు చేయుచుండగా వారివద్దకు నారదమహర్షి వచ్చిన పూజించి కైలాసమునందు శివుడేమిచేయుచున్నాడని వారిరువురును అడుగగా, సూదిచ్చారముగుండా యేనుగలు కొండలు జగత్తు యావత్తు యిటుమార్చి యిటుదీయుచున్నాడని నారదుడుచెప్పగా ఆయిరువురలలో యొకడు యిది యెట్టిమాటయని నమ్మక పరిహసించెను, మరియొకడు పరమేశ్వరున కట్టి శక్తి కలదని నమ్మెను. అట్లు నమ్మినవారికి మోక్షముగలదు. నమ్మక సందేహించువారు చిది అనేక జన్మములెత్తవలసియుండును.

భద్రాచల రామదాసుగారు చారినబోవుచుండి అధికమైన దప్పికలిగి యొకసూతినిబాచి అక్కడ యొక్కడ యొక చెంబుదొరకనందునమాలవాడొకచెంబుచేతబట్టుకొని బోవుచుండగాపిలచి వాగనోట రామరాఘరామ యనిమూడుపర్యాయములుచెప్పించి యంతట వాడుపనిత్రుడైనాడనినమ్మి యాచెంబుదీసికొని దప్పిదీర్చికొనెను. ఇట్లునమ్మకముతోగూడిన ధైర్యముగూడ నుండవలయును. అట్లున్ననే బాగుగయోచించి మననముచేసి నవివేకమును మోక్షమును యీజన్మమునందే కలుగును. ముఖ్యముగ స్త్రీచాపల్యమును వదలవలసినది అత్యవశ్యకమయిన విషయము. దానిని చక్కగ గమనించవలయును. స్త్రీవల్ల యేమి సుఖములేదులేదని తెలిసికొనవలయును. ఈవిషయమై రామలింగస్వాములవారు 'ఒరుమైయుడ వినదు తిరుమలరడినినైకిక్కడ వుత్తరదండం వురవువేండుం! వుళ్ళొండువైత్తు వురంబొండుపేళువారు రవుకలవామైవేండుం! పెరుమైపెరునినదు వుగ్గిపేళవేండుం పొయ్మైపేళాదినుక్కవేండుం! పెరునెరి పిళత్తొమ్మిరవేండు మదమానపేయ్పికియాదిరుక్కవేండుం! మరువుపెళ్లానై మరక్కవేండుమునై మరవాదిరుక్కవేండుం! మదివేండు నిసగరుడై నిదివేండునో యత్తవామ్మివై నావామ్మివేండుంxxx' అనగా వారుతో భగవంతుని పాదారవిందములందు భక్తిగల యుత్తముల సాంగత్యము కావలయును. కుత్సితలతో గూడకుండవలయును, సదా భగవద్భావము చేయుచుండవలయును, అబద్ధము లాడకుండవలయును, మహావైరాగ్యము కలుగవలయును మదపిశాచము పట్టుకుండవలయును, స్త్రీలపై ఆశను మరచిపోవలయును భగవంతుని యెల్లప్పుడును మరువకుండవలయును, ఇట్లుగ్రహించుము అని ప్రార్థించిరి. మహారాజ తొరపు అని యిదివరకే చెప్పబడిన ప్రసిద్ధ గ్రం

భములూన, వై రాగ్యముగలిగి రాజ్యము మొదలైన వాటినిన్నిటిని ఎవరి
యడవికిబోయిన రాజును ఆయనభార్య ఆయనపొవువపు డడ్డపడి నాకు
నాయకుడైన నీవిట్లుబోయిన నా కేమిగతియని యడిగినందుకు, నిన్నడైదు
నాకనై నినమల్లెయుడనోకినిగిరినూట్టా దున్నుడైయనాయక సంద్రాంధె
నై యేకరుదినీయ్యువ్చెన్నే, మిన్నినైయవిడైయాయ్ కేళనైవరుకునా
యకనోర్నేలామికె, అన్నవెనైయే లేడిప్పొగిందేసిన ఎరిశర్కరివై
కాత్తుం|| నీనాయకుడు నీహృదయములో నేనున్నాడని తెలిసికొని నీలో
నీవు చూచుకొనియుండుము, నీనాయకుడు నేనని యెందుకనకొనియె నపు,
మనకిరువురకును నాయకుడు భగవంతుడుగాన నేనతని వెదకుకొనిపోతు
న్నానని, తాత్పర్యము. ఆమహనుభావు డట్టివై రాగ్యముతో శిషిపొయె
ను. నిప్పును అంటితే కాలును స్త్రీఅను నిప్పును కంటితో చూచినంతట
నే కాల్చునని చెప్పబడియున్నది. కండ్లుచూచిన వాటిని కర్ణములు వినిన
వాటిని మనస్సుతో చెప్పనుగాననే 'కణ్డే కాదేకండు కెట్టదు శొల్లాడె'
అనగా ఒకన్నా చెన్నా, కన్నుది విన్నది చెప్పకుమా, యనియందురు. స్త్రీ
ని కనులతో చూచి మనసున విలచినంతమాత్రమున పురుషులు రోవదినర
కమున బడుదురు. పెద్దలైనవారందువలననే అన్నిదగ్గులములకు కారణ
మైన పంచేంద్రియవ్యాపారములను కట్టిపెట్టుటకై సంచారముచేయక
యొకయేకాంతస్థశమననుందురు. అట్లున్న కంటితో చూచుటయను మన
స్సాతలచుటయును తటస్థించదు. పురుషులవలెనే స్త్రీలనుగూడ గమనించి
సచ్చుద్ధిని దెచ్చుకొనవలయును. స్త్రీలన్ను పురుషులనుచూచి భగ్గిమిజ
రాదు. స్త్రీపురుషులీరువురును అట్లున్ననే ధర్మమునకు యేలోపమును
గలుగకుండును. అట్టివారికి భగవంతుడు ప్రత్యక్షమగును. లేకున్న వెను
కకునప్పు గుర్రపుబండి సామెతయగును. ఇందుకొక దృష్టాంతము.

శ్లో|| గృహిణీ స్వజనంవక్తై శుషా-హారం మితాశనం |

పతిభక్త్యాంస్తుభవ్యాశాః క్షీరపాకతసూరానపి|| యన్నట్లుతప
వారువచ్చి భుజించిన వారివలన కష్టమేమియును దోచలేదని సంతసించి,
తనభర్తకు కావలసినవారు వచ్చిభుజించినవారివలన కల నష్టకష్టములుసం
భవించినవని వ్యసనపడునట్టి స్త్రీలు పతివ్రతలుగారని పెద్దలు చెప్పియు
న్నారు, ఇట్లు చెప్పడమువలన స్త్రీలను దూషించుటగాదు. ఈవిషయము
లన్నియును పెద్దలైనవారు వారీయనుభవముపైని చెప్పియున్నారు. వాటిని

యెన్నిచెప్పినను స్వానభవము లేకపోయిన బూడిదలో యాహుతిజేసి
నట్లు మనస్సునపట్టను. బ్రహ్మహరి వైరాగ్యశతకములో

శ్లో॥ తుజ్యంవేశ్యసుతాః సతా మభిమతాః సజ్ఞాతిగాః సంపదః ।

కల్యాణీ దయితాపయశ్చ నవమి త్యజ్ఞానిమూఢోపనః ।

మత్వావిశ్వ మనశ్వరం నివిశతే సంసారకారాగ్నహే ।

సందృశ్యక్షణ భజ్యురంతదఖిలం ధన్యస్తాసన్యసన్యతి॥

అనగా, మిదైలు మేడలు సత్పుత్రులు సంపదలు భార్య యవ్వనము
మరియు ప్రపంచమునంతయును నిత్యమని నమ్మి అజ్ఞానియగు మనుజుడు
సంసారమునందు దగులుకొనుచున్నాడు. జ్ఞానియను పుణ్యార్థుడు వాని
నెల్ల అనిశ్యమని గ్రహించి సన్యసించుచున్నాడు, అని చెప్పియున్నారు.
ఇట్లున్నయును నీటిబుగ్గవంటిదని తలచవలయును. అట్లుతలచువాడే ధన్య
లు. జగత్తున యేమియులేదు నాటకమువంటి వట్టిబూటకమని తెలిసికొని
మొదట స్త్రీచాపల్యమును వదలిపెట్టవలయును. స్త్రీచాపల్యము వదలిన
జగత్తును వదలినట్లే జగత్తును వదలిన నిజమైన ఆనందము గలుగును. అన్ని
టికని మననముచేయవలయును. లేకున్న సార్థకములేదు. నిత్యమున్న
అధ్యాసముచేయుచు వచ్చిననే మనస్సు కుదురును. మనస్సు కుదిరిననే
లోకమును మరచి ఆత్మస్వరూపదర్శనమగును. నిష్టకుదరక అన్నియును
జేలునుననిన సార్థకములేదు. ఆత్మస్వరూపదర్శనము గలుగుట సామా
న్యముకాదు. కావుననే త్రిలోకములయందును యొకజ్ఞానీయందుంటు
దని పెద్దలు చెప్పియున్నారు. పురందరదాసువారు కీర్తనలో- 'నిత్యనేమ
మిల్లాదె, జపతపయాకె । భక్తియిల్లా దెపూజ, బహిరంగయాకె ॥ యని
చెప్పినట్లు సదా మననముచేయక వైరాగ్యముకలుగక వట్టి జపతపముల
వలనను, లోపల నిజమయిన భక్తిలేక జేయునట్టి పూజలవలన యేమియు
ను ప్రయోజనములేదు. గాన పెద్దలు చెప్పినదంతయును నమ్మి ఆప్రకార
మునడచుకొనివలయును. ముఖ్యముగ నమ్మకముకలుగవలయును. సందే
హములు గలిగిన సార్థకములేదు. ఇందుకు తరగ-ములుచేసిన యుపాయ
గములేదు. ఇందుకు పురంధరదాసువారు కీర్తనలో- 'నంచిదవిభీష నిగ
రామనాద, నంబాదరావణనీగయమనాద, నంబిదప్రహ్లాదనీగ హరిగీద,
నంబాదిద్ద హిరణ్యప్రాణహరియాద, నంచిదఅక్రూరనీగబంటనాద, నంబా
దిద్ద కంసానీగతుంటనాద, నంచిద అర్జుననీగకృష్ణనాద, నంబాదిద్దమర్శ్య

దనసిగ దుష్టవారద××× యం చేప్పియున్నారు. ఇన్ని దృష్టాంతములను
 ఒట్టిచూచిన 'నమ్మిచెడినవారులేను, నమ్మక చెడిపోతే పొయ్యేరు' అనునది
 సత్యమని స్పష్టమగుచున్నది. కావున నమ్మకమునుపెట్టి మననముచేసిననే
 గాని లేకున్న విన్నదంతయును లాటిక గ్రీకు- అను తేలియని పరభాషల
 వంటిదై తోచును గాన వినినవిషయములన్నియును వ్యర్థముగాకుండ 'రామ
 చంద్రుడివిషయమై కడపటచెప్పినట్లు పైకి రమణీయమై కనుపించుచు
 తప్పించుకొన శక్యముగానట్టి చంచలమైన భోగములనాశించక మదనా
 రోగ ముడిమివలని భయముచే శాంతిబొంది 'పరముపైమి పదం ప్రయ
 త్నాత్' ప్రయత్నపరమపదమును పొందెదను, అనునట్టి వైరాగ్యముతో
 చక్క-గ యోచించి సార్థకమగునట్లు చేసికొనవలయును.

ఓ.ఓ.

జ్ఞానవాసిష్టోపన్యాస సంగ్రహము

వైరాగ్యప్రకరణానుబంధము

(పదమూడవ సంచిక)

PART I

ఇది,

శ్రీమాన్, బ్రహ్మశ్రీ బెంగుళూరు

పండిత శ్రీనివాస భాగవత స్వాములవారిచే

నుపన్యసింపబడి

శ్రీయుత సి. య్. రావుగారిచే వ్రాయబడి

మద్రాస్

శ్రీలక్ష్మీ నృసింహ విలాస ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రించబడియె.

2-10-14.

COPIES AVAILABLE AT Y - GOVINDARAJULU CHETTY:
NO, 19, STOTTEN MOOTHIA MUDALY STREET. MADRAS.

ఓం.

శ్రీమాన్, బ్రహ్మశ్రీ, బెంగుమూరు, పండిత, శ్రీనివాస భాగవతస్వాముల
వారి జ్ఞానవాసిష్టోపన్యాస సంగ్రహము.

వైరాగ్యప్రకరణానుబంధము.

(పదమూడవ సంచిక)

శ్రీయుత, సి. య్. రావుగారు యిటుల వ్రాసిరి.—

ప్రపంచమునందు జనులు భగవంతుడు వాక్కుచేయును నిజమును
దెలియక అనేక పేళ్లతో చెప్పబడునవి యన్నియును వెచ్చేరు చేతుల్లని
తలంచెదరు. పరబ్రహ్మవస్తువు వాక్కుటియే భగవంతుడు. ఆవస్తువునే
అనేకపేళ్లతో ఆరాధించుచున్నారు.

శ్లో॥ బ్రహ్మ విష్ణు రుద్ర హుతాశౌ రవిచంద్రౌ । ఇంద్రో వాయుర్
యజ్ఞ ఇతద్ధం పరికల్ప్య । ఏకం సంతం యం బహుదాహుర్
మతిభేదాత్ । తంసారథ్యాన్తవి నాశం హరిమీడే॥ యని శ్రీశం
కరాచార్యులవారు చెప్పినట్లు బ్రహ్మ విష్ణు రుద్రుడు అగ్ని హుతుడు
సూర్యనారాయణుడు చంద్రుడు ఇంద్రుడు వాయుదేవుడు అను మొద
లయిన నామములను వారివారిబుద్ధిభేదములవలననుమతభేదములవలననుసం
కల్పించుకొని వారివారి యిష్టదేవతలనునమ్మి ఆయానామస్మరణలచే భజిం
చుచున్నారు. హరి అనగా సంసారాంధకారమును నాశముజేసి ముక్తి
నిచ్చు నిజమైన మూర్తి (భగవంతుడు) యొక్కడే. ఎద కెన్ని నామముల
తో భజించినను ఆమూర్తియొక్కటినే భజించునట్లుగును. రెండవదిలేదు.
జాడ్యముగలవాడు వేడినీళ్లను త్రాగగోరును, మరియొకడు చల్లనీళ్లను
త్రాగగోరును, బుద్ధిభేదమువలన యొకడు వేడిగను మరియొకడు చల్లగను
కోరిరేగాని, నీళ్లు అను వస్తువువాక్కుటియేగదా. అట్లే చలుగురిక నాలు
గువిధములైన వ్యాధులుండిన యొకేవిధమయిన అవుషధము పట్టదుగాన
ఆయావ్యాధికి దగిన అవుషధము పట్టునట్లు, వారివారి మనస్సున దొరికిన
యేనామముతో భజించినను అది ఆభగవంతుడను ఏకవస్తువునకే అన్వ

యించును. ఆ నామములు గలపన్నియును అన్ని దేవుళ్లుగావు. అవన్నియును వొక్కటియే, భేదమేమియునులేదని శ్రవణమువలన చెలిసికొని మననసిద్ధి ద్వా సములవలన అభేదదర్శనమైననే ఆత్మజ్ఞానముగలిగి ఆనందసుఖముననుభవిం చవచ్చును. మననము చేయవలయును, మననములేకున్న శ్రీరామకృష్ణపర మహంసగారు చెప్పినట్లు దేవాలయమునకు వెలుపల భేరిమృదంగ భరత నాట్యాది మేళతాళములు మ్రోగుచుండి లోపల దేవుడు లేనట్లు ఆనంద ముగలుగదు. గాన మననముచేసి అభేదజ్ఞానముకలిగిననే ఆత్మానంద సుఖము గలుగును.

మననముచేయగా చేయగా అభేదజ్ఞానము క్రమముగ కలుగును. ఒక్కొక్కప్పుడాయమే కలుగదు. బోధించడముగూడ వారివాటిబుద్ధికి దగినట్లు పోయినబోధించి క్రమముగ దారికి తేవలయును. చెంబడవాడొకడు చేప లుపట్టున సముద్రముమీద తప్పకొయ్యపై పోవుటకుముందు పండ్లు పెంకా యీ కల్లుసారాయి మొదలైనవాటితో సముద్రునిపూజించునపుడు, సమీప మునందున్న బ్రాహ్మణుడొకడువానినిజూచి సముద్రము నెందుకు పూజిం చెదవు, యీచెంతనుండు దేవాలయములోని దేవునిపూజించరాదా యని యడిగినుండుకు ఆచెంబడివాడు అయ్యా! మాకు దేవలనిచ్చి అన్నముపెట్టి కాపాడుకర్త యీసముద్రమేగనుక మాకుదేవుడైన యీసముద్రమునే మేము పూజించవలసినది మాకు వేరే దేవుడులేదని చెప్పెను. స్వామికి సారాయి కల్లు సరుర్పించు యీచెంబడివానివంటివానికి, అప్పుడు అవసర పడి యొక్కసారియే ఆత్మజ్ఞాన బోధజేసిన అనర్థము సంభవించును, గాన, శుక్రోదయమునుచూపి అరుణోదయమగుకాలమైనదనిన్ని, అరుణో దయమునుచూపి సూర్యోదయమగుకాలమైనదనిన్ని తెలుపునట్లు క్రమక్రమ ముగా బోధించి త్రిప్పినట్లయిన మనస్సున చక్కగ గ్రహించి సూర్యోద యమైనట్లు వైరాగ్యముగలిగి సూర్యప్రకాశము పూర్తిగవైనట్లు ఆత్మా నందముకలుగును. వైరాగ్యముకుదరక ఆనందముగలుగదు. అందువలననే ముందు రామచంద్రుని కట్టివైరాగ్యముగలిగినదని వాసిష్ఠమునందు చెప్ప బడ్డది. వైరాగ్యము కుదరడము కష్టమైనపు అందుకు తగిన సాధనమును ప్రయత్నపూర్వకముగ చేయవలయును. కష్టమని వదలగూడదు. దినము నకు అర్ధగంటకాలమైనను యేకాంతస్థమునగూర్చుని సాంసారికధర్మముల ను మఱచి యితరచింతలనుమాని మననాభ్యాసము చేయుచుండవలయును.

కొద్దికొద్దిగానే కొండనెక్కవలయును. చిన్నచెట్టై పెద్దదియగును. చిన్న చెట్టును పెట్టునపుడే మృగములుదిసిపోవుననియును, చాలురు పెరికివేయు దురనియును, సకాలమున నీళ్లులేకపోవుననియును భయమువలన కాపాడుట కష్టమనిపించును, పెద్దదైనవెనుక కష్టముండదు, ఫలమనిచ్చును. అట్లే మొదట శ్రవణముననాది అభ్యాసముచేయునపుడే కష్టమనిపించును చేయుచురాగారాగా వైరాగ్యమర్చించి అందుకు సూచకముగ అన్నియును విద్యయని దోచి అన్నిటియందును విరక్తిగలిగి తుదకానంత సుఖమును పొందవచ్చును.

అట్లుజేయుటకు ప్రతిబంధకములైన శరీరము ధనము ఆయువు చాల్యము యవ్వనము మొదలైనవాటి స్వభావములను తెలిసి, యవ్వనకౌమార్యములు రెండును వొక్కస్వభావముగలదియేగాన, యవశలయందు శ్రీచాపల్యమువలన బుద్ధిచేడుచున్నదినిచెప్పి అట్టిచాపల్యమునుగలిగించు శ్రీలయొక్క స్వభావమునుగూర్చి రామచంద్రుడు చెప్పబోవుచున్నాడు.

శ్రీవిషయాదులయందు చాపల్యముండగాడననియును విరక్తికలుగవలయుననియును బోధించునపుడు యేప్రకారముజెప్పిన అందున బడిచెడి మగ్గులై యున్నవారికి విరక్తిగలుగనో ఆప్రకారము జెప్పవలయునుగాని వేరువిధముగ జెప్పిన ప్రయోజనములేదు. నిజమైనమాటలు చెవులకు యింపుగనుండదు. తొల్లి విభీషణుడు రావణునితో సీతనుదీసికొనిపోయి, రామునకిచ్చి శరణాగతిపొందుమని హితోపదేశమునుచేసినది రావణుని చెవులకింపుగ దోచకుండినపుడు శ్లో॥ సులభాః పురుషాపిరాజకా సతతం ప్రియవాదినః । అపియస్యతు పచ్చస్య వక్తా శ్రోతాచదుర్లభాః॥ యని జెప్పెను, — అనగా, ప్రియము (మృదువైనముఖస్థుతిమాటలు) చెప్పెడువారు అనేకులుందురుగాని, హితము (కిరీసమైన తేమకరమగు మాటలు) చెప్పెడువారుండరు యెకవేళ యుండినను వినునట్టివారుండుట దుర్లభము అని జెప్పెను.

పథ్యము చెప్పెడివైద్యుడు యున్ననే వ్యాధినివర్తించును. జ్ఞానమార్గమును బోధించు సగ్గురువు దొరుకుట అరుదు. జ్ఞానముకలుగుటకు మూలమైన విరక్తిమార్గమును అజ్ఞానికి బోధించిన, తాగుబోతుకు తాగవద్దనిన యెంతఆయాసము కలుగునో అంత ఆయాసముకలుగును. సన్మార్గమునందభ్యాసములేనివారికి 'అనభ్యాసే విషం శాస్త్రం అజ్ఞేర్దేహోజనం

విషం' అనునట్లు, వివేకముగలుగుమాటలను జెప్పినవిరోధముగ దోచును. యొకవేళ వినినను అందున విపరీతార్థములే గల్పించుకొందురు.

ఒకయవివేకపు రాజువద్దకు యిరువురు శాస్త్రువేత్తలుపోయి యా శీర్షదించి, రాజా మీరు సత్యార్థాశ్రవణమును జేయవలయును, లేకున్న 'యథారాజా తథాప్రజా' యనునట్లు పురజనులు పుణ్యమును సంపాదించుకొనజాలరు గాన భారతభాగవత శ్రవణమును జేయవలయునని చెప్పించుదుకు రాజునమ్ముతించి, భారతమును అంతఃపురమునందున్న తన రాణికిని, భాగవతమును తనకును వినుపించుచునెను. అట్లుకనంపత్సరము విని యొకనాడు రాణినిజూచి, నీవు భారతమును విని యేమిచెలిసికొంటి వని రాజడిగెను. తమరు భాగవతమును విని యేమిచెలిసికొంటిరో చెప్పమని రాణి యడిగిన, కృష్ణునికి పదియారువేల గోపస్త్రీలు యుండిరిని భాగవతమునందుండగా రాజుగానున్న నాకు అందునసగముసంఖ్యగల స్త్రీలైనను లేరే యనువ్యసనమును పొందియున్నాననెను. అంతట రాణి, భారతమునందు ద్రౌపదికి అయిదుమంది పురుషులుండిరే నాకు తమరు వాకూరేయున్నారే మరినలుపురుయుండిన బాగుండుననెను. ఇదియే వారాగ్రంథములను విని గ్రహించినసారము.

ఇట్లే కొందరు వేదాంతశ్రవణమునందునగూడ యేదైన దృష్టాంతములను జెప్పిన వాటిలోని సారాంశములను వదలి నిస్సారములైన పదములను వాక్యములనుమాత్రము పట్టుకొందురు. వైరాగ్యమునుబోధించు నపుడు సంసారాదులయందు పామరమును స్త్రీచాపల్యమును వదలవలయుననియును, దాని ననుసరించినవిషయములను తేటపడునట్లు జెప్పిన, వాటికి విపరీతార్థములను కల్పించుకొని విసికికొనువారును భయపడువారును కొందరుండురు. కాళిదాసు, వేమన్న, పట్టాభిరామి, భద్రగిరిస్వామి, మొదలైన పెద్దలందరును మొదట తమకుండిన యట్టిపామరమును, చాపల్యమును వదలి వైరాగ్యము నవలంబించి వారియనుభవమునుబట్టి లోకులకు విరక్తిమార్గమును వివరముగ చెలుపుగ్రంథములను వ్రాసిపెట్టిరి.

చక్కగ నాలోచించి అన్నియును నశ్వరములనియును దేనితో నేమియును సుఖములేదనియును, ఆత్మజ్ఞానము యొకటియే సుఖమునిచ్చునదియనియును, చెలిసికొని యన్నిటిని మనస్సావదలి వాటితో నంటియంటక నుండవలయునని జెప్పటయేగాని సంసారాదులయందు విరక్తిగలుగవలయుననగా గృ

హవాసము విడిచి వనవాసముచేయునుటయును, ఆలుబిడ్డలను అనాద
రణజేసి అడవులకు పొమ్మనుటయును గాఢని యిదివరకే అనేకపర్యాయ
ములు చెప్పబడినది. [1] 'ఉలగత్తోడు వొట్టువాఱ్ఱ' అని పెద్దలు చెప్పియు
న్నట్లు, అన్నియును వుండినను వుండవచ్చునుగాని వాటియందు మనస్సును వుం
చరాదు. మనస్సు మాత్రము ఆత్మానందసుఖమునందేయుండవలయును. [2]

పాత్రమునందు చమురుపోసి భక్త్యమును పచనముచేయునప్పుడు
మొదట శబ్దముగలిగి భక్త్యము బాగా పక్వమైనంతటనే యాశబ్దమెట్లుడిగి
పోవునో అట్లే వైరాగ్యమునందు మనస్సు పరిపక్వమైనంతట క్రమముగ
ప్రపంచవ్యాపారములు తనంతటనే వదలిపోవును. అట్లు వదలిపోవుటకు
క్రమముగ సాధకముచేయుచుండవలయును. యేమియును లేకున్ననులభిం
చకున్నను గలుగు ఆభావే విరక్తినిబొందుట శ్రేష్టమయినదిగాదు. సకల
సంపదలున్ను కలిగియుండినను గలుగుభావే విరక్తియే మిక్కిలి శ్రేష్టమైన
ది. విరక్తిమార్గమును చెప్పిన చేదుగనేదోచును. మంచిది చేదుగనేయుం
డును. అయినను చెడ్డవ్యాధికి చేదుమందుయిచ్చిననే శిశుముగ కుదురు
ను. తమకు యిష్టమని తీపుమందుతినిన అనర్థము వచ్చును. తమకుమంచిమని
తోచి తమయిష్టముచొప్పున పాండవులు ఆయిదుమందియును యొక్కద్రౌ
పదిని వివాహము చేసుకున్నపుడు, శ్లో॥ కుంకుమ పజ్జ-కళబిర-తచేహా ।
తుంగపయోధరకంపితహారా । నూపురదివ్యల సటపదపద్మా । కంపవశీ
కృతేధువిరామా॥ అనగా అంతటి అ స మా స రూ ప వ తి యైనదా

(1) చ॥ వనముననున్న నేమి, గృహవాసముచేసిన నేమియాత్మభా ।

వనయున సంగవృత్తియరివర్గ జయంబును, గర్భియుండినక ॥

వనముననున్న నేమి, గృహవాసముచేసిన నేమియాత్మభా ।

వనయున సంగవృత్తియరివర్గజయంబును, లేకయుండినక ॥

(నారద పురూరవ సంవాదము.)

(2) కీర్తన॥ పెండ్లాము బిడ్డల పెట్టుకో కావలసియుంటే

యిండ్లను మరిరెండు కట్టుకో ॥

పెండ్లాముబిడ్డల యీకండ్లచూచుకొని శబరి,

పండ్లుతిన్నవానిమనః కండ్లాచూచుకొనవే మనసా॥

(పెద్దల చాటుకీర్తన)

పది శరీరము యెట్టివారైనను వశపరదుకొనునుగాన వారైదుగురిలో కలహములుగలిగి యన్ధుమగునేమోనని తలచి నారజమహర్షి వారివద్దకు బోయి ధర్మరాజునుజూచి, యొకభార్యను సుందోపసుండులను యిద్దరు వివాహముచేసికొనినందున జగడమాడి చెడిరను కథను సూచనగజెప్పి, వారైదుగురిలో యొకరొకరికి యొకొక సంభత్సరము వశవర్తినియై యుండవలయునని నియమించెను. ఆకార్యమునకా నియమము పథ్యము పండిదియై పరిణమించినది.

లోకమునందు వివేకమును విరక్తియును సాధారణముగకలుగదు. దేనిదేనియందు విరక్తిగలుగుట కష్టమో ఆయావస్తువుయొక్క వాస్తవమైన స్థితిని చక్కగ తెలిసికొనిననే అట్టివిరక్తి సీఘ్రముగ మనస్సొకలుగును.

కావుననే రామచంద్రుడు పురుషులకు కామవికారమునుకల్పగజేయు,

స్త్రీలు. — అనువారి శరీరస్వభావమునుగూర్చి యిట్లు చెప్పెను.

శ్లో॥ మాంస పాంచాలికాయాస్తు యంత్రలో లేంగపంజరే ।

సాయ్యస్థి గంధశాలిన్యాః స్త్రీయాః కి మివశోభనం॥

ఎముకలు, నరములు, మాంసపు కడుములతోనిండి, యంత్రపుబొమ్మ వలెదిరుగుచున్న స్త్రీ శరీరమును గూటియందేమి సుఖమున్నది,

శ్లో॥ త్వష్టాంసరక్త భాష్పాంబు పృథక్కర్తావ్విలోచనం ।

సమాలోకయరవ్యంశే, త్రింముధాపరిముహ్యసి ॥

నేత్రములయందు మాంసము నెత్తురు వేడినీరు వీటిని వేరువేరుగ జేసి చూచినట్లయిన వాటియందును సుఖముకనుపడదు,

శ్లో॥ మేరుశృంగ తటోల్లాసి, గంగాజలరయోపమా ।

దృష్టాయస్మిం స్తస్సనే, ముక్తాహారస్వోల్లాసశాలితా ॥

శ్లో॥ శృశాశేష దిగంతేషు, సయేవలలనాస్తనం ।

శ్వభిరాస్యాద్యతేకాలే, లఘుపిండయివాంధసః ॥

మేరుపర్వతముపైనుండి ప్రవహించు గంగానది కాంతివలె శోభించు ముత్యాలహారాదుల యలంకారముతోనుండు స్త్రీలయొక్క స్తనములను మరణాంతమునందు స్పృశానమునందు పెద్దపిండములను గంగలో గలిపి గట్టునపెట్టిన చిన్నపిండములను దినునట్లు కుక్కలు మొదలైన జంతువుల చే జెఱకి తినబడుచున్నవి. స్త్రీలయొక్క స్తనముల మొదటపురుషులను మోసపుచ్చి విషయాదులకు వారి మనస్సును ఆకర్షించుచున్నది.

శ్లో॥ యుక్తంకింతవశర్వరీశముఖ మద్వేణీసమాకర్షణం ।

రిధ్యాయాంవహరతీర్థం తవకువద్యుచ్చం మదీయ్యంమనః ।

వ్యత్యస్తం విధిసిక్షితం ననుమమా ప్రాణేశయ్యుక్తంవదా ।

వక్షోజాంబరకర్షణోద్యుతకరః కృష్ణస్యభస్మాతునిః ॥

అనగా, నాజడనుబట్టి యీడ్చుట న్యాయమాయని గోపికయడిగినం దుకు నీస్తనములు నామనస్సునుబట్టి యీడ్చినందుననే నిట్లుజేసితినిని కృష్ణుడు చెప్పినందుకు, నీవు ధర్మపరిపాలనజేయువాడవై యుండి అపరాధము జేసిన వాటినిబట్టి మర్దించక నిరపరాధియైన జడనుబట్టిమ్ముట న్యాయమాయని గోపిక యడిగినట్లు కర్ణామృతమునందున్నది. శ్రీశంకరాచార్య స్వామిలవారుగూడ 'శ్లో॥ నానీస్తనభరనాభీదేశం దృష్ట్వామాగా మోహపేశం'యేతస్మాంస వసాధివికారం మనసవిచింతయ వారం వారం' స్త్రీలయొక్క స్థనార్యవయవములను చూచినంతమాత్రముననే కామవికారిముగలుగునుగాన మనస్సున తలంచనేవలదు వలదు. అని చెప్పియున్నారు. కావున అట్లు పసలేనిపిండమువంటిదనియును మనస్సును మోసపుచ్చి 'చెడుపునదియనియును యోచించి దానియందలి మోహమును వదిలిపెట్టవలయును.

శ్లో॥ కేశకజ్జలధారిణ్యో దుస్పర్శా లోచనప్రియాః ।

దుష్కృతాగ్నిశిఖా నార్యోదహంతిత్పూవన్నరాఽ ॥

పాపమును అగ్నిస్వరూపులైన స్త్రీలు పురుషులను తమవల్లని తెలిపెం దుక్రికలుఅను అంధకారమునందుబడవై చి కన్నులతోకాల్చిశరీరజ్వాలలతో గడ్డిపోచవలె మాడ్చివేయుదురు.

శ్లో॥ జ్వలతామతిదూరేపి సరసా అపిసీరసాః ।

ప్రియోహీనరకాగ్నినా మింధనంచారు దారుణం ॥

రసముగలవారుగ గనపించు స్త్రీలు వారినియునుభవించువారిని సరికమునందు కాల్చుటకై రసములేని యెండినకట్టెలై పరిణమించుదురని తా॥

శ్లో॥ కామనామ్నాకిరాతేన వికీర్ణాముగధేతసాం ।

నార్యోనరవిహంగానా మంగబంధనవాగురాః ॥

పక్షులను పట్టుటకు వేటకాదు వేయునట్లు, స్త్రీలు మూఢజనులను మోసపుచ్చుటకు మన్మథుడు వేయువలని తాత్పర్యము. ఈమర్మమును చదిసికొని పాలగువారే ధన్యులు. మరియును,

॥ జన్మపల్వలమత్స్యవాం చిత్తకర్మచారిణాం ।

పుంసాందుర్వాసవారజ్ఞా నా[ఁ] బడిశపిండికా ॥

జననమరణమలనుకొలనుయందు, మనస్సనుబురదలో దిరుగుచున్న పురుషులను చేపలు, ప్రారబ్ధమును త్రాటియందున్న స్త్రీలను యెరనుచుచి మోహమును గాలమునందు దగులుకొని నశించుచున్నారని తాత్పర్యము.

స్త్రీలవేషములవల్ల పురుషులు మోసపోవుచున్నారని, వేదనాయ కంపిశ్చక్రినలో స్నిగ్ధ చక్కరిగ నెప్పియున్నాడు.

(కమాసురాగము - ఆదితాళము)

ప॥ మాదరైనినైయాదే - నెకజే - మాదరైనినైయాదే ॥

అ॥ భూతలమేల్ పెరుం - పాతకముంవిప. రీతముంజేవరుం - అదలినాల్వరుం ॥

౧. అరుమంజల్పూచ్చల్ల - వోముగకాంతి ।

అడికరడిప్పెల్లల్ నిర - మారుంపచ్చంది ।

వారుమైయా అవర్గతై - విరుంబుదర్ బ్రాంతి ।

పుడరుటవుగుందు పార్తాల్వరుంవాంది ॥ మాదరై ॥

౨. ఇడైయిల్మయంగువదు , శాలియశేతై ।

ఇరుకాదుల్ శోవిప్పరు - తట్టావేతై ।

కడైయిల్ విర్వదు - కొండెఘామాతై ।

కన్నెకురచ్చొందమిల్లాం - వారుంశోలే ॥ మాదరై ॥

(ఇందకు తెనుగు)

ప॥ నాతుల స్మరియించక - మనసా - నాతులస్మరియించక ।

అ॥ భూతలమున బహు - పాతకమును విప ।

రీతమునౌనతి - రోతయుగాపర ॥ నాతుల ॥

౧. పసుపువలన ముఖ - పచ్చనికాంతి ।

పడెపడెమారును - పైపైజ్యోతి ।

వట్టిదివారల - వలచెడిభ్రాంతి ।

వారిలోపలజూచిన - వచ్చునువాంతి ॥ నాతుల ॥

౨. సొగసుగుచీరెకు - స్వంతముసాలే ।

శోభిలుచెవిసొమ్ము - చేసెకంసాలీ ।

సిగకొప్పనవం - గడెఘామాలే ।

స్త్రీలకు స్వంతమం - తయు వట్టితోలే ॥ నాతుల ॥ (సశేషము-)

ఓ.వ.

జ్ఞానవాసిష్టోపన్యాస సంగ్రహము

వైరాగ్యప్రకరణానుబంధము

(పన్నెండవ సంచిక.)

ఇది,

శ్రీమాన్, బ్రహ్మశ్రీ బెంగుళూరు

పండిత శ్రీనివాస భాగవత స్వామిలవారిచే

నుపన్యసింపబడి

శ్రీయుత సి. యన్. రావుగారిచే వ్రాయబడి

మద్రాస్

శ్రీలక్ష్మీ నృసింహ విలాస ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రించుబడియె.

25-9-14.

శ్రీమూక, బ్రహ్మశ్రీ, జెయ్యగారు, పంచిత, త్రివిదాన భాగవతస్వామ్యం
వారి జ్ఞానవాసిష్ట్య పర్యాస సంగ్రహము.

తైరాగ్య ప్రకరణానుబంధము.

(పత్రెండవ సంచిక)

శ్రీయత, సి. యె. రావుగారు యిటుల వ్రాసినది.—

భాగవతాది పురాణములు మొదలయినవన్నియును, భగవంతుని యందు మనములకు ఆనవంత నిక్షేపార్థమున గీ వ్రుండలమునని బోధించుచున్నవి. సదా సర్వకాలమును భగవంతుని భాగ్యనిరుదయము వారినే నిర్వాణసుఖము గలుగును. ఏదిననునందు భగవచ్ఛాసమును చేయుచేత ఆదినము వృత్తినిండిన విషయమును కన్తునది యున్నదియగును భాగవదగీతనిది.

పాశురము.— “వీరబల్లాంపీరుగర్తొనై నొన్నడిన్దురు ముగార్తొనై,

తీరిలామెత్తిగల కొలైకి, తొండలంబు పుష్పమాడ్డిక,

కాడలాల్ నెట్టమన్న, కలన్ద్రోసేదురన్నాదే

ఏదిలేన్దుర్ల కొల్లై, యెక్కో వారెక్కో తోన్దేనేనా”

యని తొండరప్పిడి యాళ్వార్లు.— ఇంతకాలమును భగవంతుని పాదారవిందములను శ్రవణములతో పూజించకపోతని, భగన్నామ భజన చేయకపోతని, భగవంతునియందు మనస్సును నిలపి యానందమును పొందకపోతని, యిట్లుమనోవాకాశములతో నేమియానందమును జేయక యంతకాలమును పోగొట్టితినే, నేనెందుకు వ్యర్థముగ బర్హమెత్తితినియని వ్యసనపడితి. ఇట్లే అప్పరీసుందర స్వామిలవారున్న,

“అరియానై, అందొడ్డం, శింపైయానై, ఆరుముగైయై,

నగత్తానై, అనువై యారుగం తోరియా, తిత్తువై,

తేనై ప్పొనై, తగ్గోళియైదే రుండంగానై పుట్టకరియ్యునై.

నాన్దుగనై, కుననై, కాన్దై కనకపైలై కులవచ్చెను, కలంబునాన్దై,

పెరియానై పెరుంపెత్త, పులియూరానై, శేనాదనాళ్ళింబ,

పిరవానాళ్ళే”

అజ్ఞానులచే దెలిసికొనబడనివాడును, బ్రహ్మజ్ఞులచే సదాన్యురించబడువాడును, వజ్రులములకును అతీతమైనవాడును, అయిమాత్రమైనవాడును, యెవరికిని దెలుసుకొనగూడని తత్వస్వరూపుడును, తేనెపా

లు, వీటికన్నను రుచికరములగు నామములు గలవాడును, దేవతాదులకు ను జూడశక్యముగానివాడును, బ్రహ్మనున్ను, పంచభూతములనున్ను కుక్షియందుగల మహానుభావుడున్ను, నిర్వికారుడున్ను, అగు భగవంతుని యేయేదినము మనుజుడు ధ్యానించడో అదినమున వాడు మనుష్యజన్మము నెత్తినవాడుకాదని జెప్పిరి. గాన వ్యర్థము గడచిపోతున్న దేయను దుఃఖమున్న శరీరము అనిత్యముగదాయను భీతిన్న మనస్సునందు గట్టిగ దగిలిన వారికే అనవరతమును భగవద్ధ్యానమునుజేసి నిర్వాణసుఖమును పొందవలయు ననుబుద్ధివుట్టును. తనశరీరము అనిత్యమని నిజముగ మనస్సునకు దోచిన తక్షణమే తక్కినవన్నియును యశ్చే అనిత్యమైనవని తప్పక తోచి ఆస్తి యందునను వైరాగ్యముకలుగును, అట్టి వైరాగ్యము బాల్యయావనాది యేడశయందైనను కలుగవచ్చును. శ్రీమచ్ఛంకరాచార్యులవారు యోగిమితి సంవత్సరముల బాల్యముననే సన్మసించిరి. వారి భగవద్ధ్యాన శ్లోకములైన 'లక్ష్మీన్యసింహ మమదేహిక' రావలంభం అనునవి అత్యద్భుతములై యున్నవి.

ఇదిగాక యొక ద్రవిడదేశపురాజకుమారుడు వివాహమును పట్టాభిషేకమును అయినపిదప మంచి యావనప్రాయముననే పూర్వ జన్మపుణ్యమువలనను భగవదనుగ్రహమువలనను వైరాగ్య ముద్భవించి, యొకనాడు సింహాసనముననుండి లేచి తనరాజ్యమును, తల్లి, తండ్రి, దారా, పుత్రమిత్రా మాత్యాదుల నందఱను వదలి, తపస్సు చేయబోయెను. అతని చరిత్రము 'మహారాజాతురపు' అను గ్రంథమునందున్నది. అట్లడ వికి పోవునప్పుడు తల్లితండ్రిదులు త్రోవకడ్డపడి పోవద్దని ప్రార్థించగా యారాజకుమారుడు వారితో నిట్లుచెప్పెను 'అరివినోక్కిడిలవరుగ్గ త్రాయితండైవై యిప్పుడలదనై'నోక్కి-విరైయునీరు పాదానకరణమనిరుమాయై యినిలుండాగుం కురియిదువింగాయిక్ మణ్ణిలెనై ప్పెరాడవరిలై యుక్కొలై నీరునరై యుమదియిలరే, నీర్ నిల్లుమెనవిరువరైయు నీత్తుప్పోనెక్||' అనగా, జ్ఞానమునకు తల్లితండ్రులులేరు, నాశరీరమునకై చింతించు మీరు దానికి కారణభూతులేగాని, మాయాకల్పితమైన యాశరీరముగల నాకును మీకును యేమి సంబంధమున్నది; ఇదివరకు నేను యెందరికోపుట్టినాను, ఈతత్వమును మీరు తెలుసుకొనలేదు. అని వారి నచటవదలి తాను వెడలి పోయెను. ఆరావనమునందంతటి మహారాజకుమారుని కట్టిజ్ఞానముకలు

గుట పూర్వజన్మ పూజాఫలమై యుండవలయును, లేకున్న అట్లుగలుగదు. కావున ప్రతిమనుషుడును యిదివరకును సత్కార్యములను సలుపక, సత్కారాశ్రమామును గర్హింపజేయును చేయక సుజ్ఞానమును సంపాదించకయే కాలము వ్యర్థముగ గడచిపోతున్నదేయని వ్యసనము కలుగవలయును. శ్రీతాయమాన్ స్వామిలవారు,

ఇప్పిరవియెనుమో రిరుడగడలికముగ్గినా
నెన్నుమెరు మకరవాయిపట, టిరువెనై యెనుంబిరై
యినెత్తుండుబుర్బుద, మెనకొంగువరివైకాట్టుం
దుప్పిదగ్గరుడిండ్రుతుల్ పు యగ్చండమారుత
చ్చుట్టవందువడదుప్ప, చోగారవానైయాంకానారు
వానదిశురందడెనమేలుమార్ప, కైగపరిశుకార
గోస్త్ అరివాన అంగముంకైవిట్టుమరిమయంగి
కళ్ళవంగకాగిలక్ పరువనెండ్రుజియే, కళ్ళరువికాట్టు
మళిమేక, పెప్పరియమున్దియాంకనై శేరవుకకరువై
శైవయో శత్రాగియెక శిత్తమిశైకుడికొండయిరివాన
దైవమే శేవోమయాచందమే|| యని శెప్పిరి.

అనగా, పుట్టుకయను అంధకారమయిన సముద్రములోబడి అహంకారమను మొసలిలోట పట్టుబడి, భ్రాగ్యపాపములను అలలచే క్రిందుమీదుగ త్రోయబడి, యింద్రియవిషయాదులను సుడిగాలిచే చుట్టిచుట్టి గొట్టబడి అంత్యములేని ఆశయను ఆకాశగంగ నాతలపై బడుచుండగా, దీనినుండి తప్పించుకొని దాటిపోవుటకు అస్థిరమైన యీశరీరమును యీతబుట్టను నమ్ముకొని స్థిరమయిన జ్ఞానమును నావను వదలిపెట్టితిని, యివుడు మహాభయంకరమయిన యముడను చోరనావ యెప్పుడువచ్చి నన్ను దీసికొని పోవునోయని భయపడి నోటిమాటలతో దెప్పటకు సాధ్యముగాని మోక్షసుఖమును యెట్లుపొందుదునాయని యేడ్చుచున్న నన్ను కటాక్షించవలయునని శాస్త్రవ్యము. ఈప్రకారము అనిత్యమైన యీశరీరము యెప్పుడైనను తెలియకనేపోవునే ఆత్మజ్ఞానమును యెప్పుడు వడయుటయని దుఃఖించుచుండువానికి యెవరును చెప్పవలసియుండదు. ఎట్లనగా, అమ్మా, నాకు నిద్రవచ్చుచున్నది నిద్రించెదను నాకు ఆకలిగొనినప్పుడు నీవు నన్నులేవుమని చెప్పనిట్లనుచూచి, నాయనా నీకాకలిగొనిన నేను లేపవలసినది

తేదు, నీయంతట నీవేలేవవలసివచ్చునని తల్లెచెప్పినట్లు, బహిర్ముఖివ్యాపారమును నిద్రలో జూచునవియన్నియును అనిత్యములని దెలిసికొనినంతట అంతర్ముఖిత్వములేక కాలము వ్యర్థమయినదేయను వ్యసనమును నట్టి ఆకలిగలిగినవారికి ఆత్మజ్ఞానమునకై పాటుపడమని యొకరు చెప్పవలసిన పనిలేదు, ఆకలిగొన్నవా రన్నమున కాశించునట్లు, సంసారదుఃఖములను బోగొట్టుకొని మోక్షమును బొందుటకు సద్గురూపదేశమును వారే వెదకి సంపాదించుకొందురు. అట్టి వ్యసనము గలిగి సద్గురూపదేశమును వెదకుచున్న రామచంద్రిమూర్తి యింతకుముందు దెలిపిన బాల్యావస్థకు ఆవలి దశమైనట్టియు అట్టి దుస్వభావమే గలదీమైనట్టియు,

ప్రవృత్తము:— అనుదానినిగూర్చి యిట్లు చెప్పెను.

శ్లో॥ బాల్యావస్థా మధ్యశ్యక్త్యా, పుమానభిమాతాశ్చయః ।

ఆరోహతి నిపాతాయ, యావనం సంభ్రమేతు ॥

బాల్యావస్థయందు అనేక బాధల ననుభవించి మరియొకవిధమైన బాధలననుభవించుటకు మనుజుడు యవ్వనదశను చెందుచున్నాడు;

‘కామాతురాణాం సభయంనలజ్ఞా’ యనునట్లు,

శ్లో॥ స్వచిత్తబిలసంశేస, నానావిభ్రమదాయినా ।

బలాత్కామపిశాచేన, విపకఃపరిభూయతే ॥

యవ్వనప్రాయమునకువచ్చిన పురుషుడు తన మనస్సు అను బిలమునందు కామము అను పిశాచముచే బలాత్కారముగ పట్టుకొనబడినవాడై దానివలన అనేకవిధములైన విభ్రాంతిలు గలిగి అవమానపడుచున్నాడు.

కామము, అనగా ఆశ, యవ్వనమునందు పట్టు ప్రీతిషయాదులయలదాశయను కామపిశాచమును జయించుటకు యెంతటివారికైనను సాధ్యముకాదు. అట్టి కామపిశాచముపట్టినందుననే పూర్వము యింద్రచంద్రులును మహర్షులునుగూడ అనేక అవస్థలబడిరి.

పాట.— చందీరక కెట్టదుం పెణ్ణాలె - తవదారుగర్ కెట్టదుం పెణ్ణాలె।

ఇందీరక దేహముమ్రుచదుం - భిన్నమాయ్ మైయిదదుం పెణ్ణాలె ।

రావణక కెట్టదుం పెణ్ణాలె - పొడురాక్షసర్ కెట్టదుం పెణ్ణాలె ।

పారాండవల్లదు - రోగ్యదనాదియ్యుండ్రిందదుం పెణ్ణాలె మానిడనే॥

కోవిలకపట్టణం పెద్దాలె - తవంకొళికర్ ఎట్టణం పెద్దాలె ।
 అనల్ తవంకొడ భస్మాసురక - అగ్నిస్థం పెద్దాలె - మానిడనే ।
 శండముం దగడముం పెద్దాలె - కుత్తుతట్టుపెట్టుట్టుం పెద్దాలె ।
 మండైవుడైవదుం తూకొలె నిర్పదుం మంగయాలల్లవో మానిడనే॥

(ఇందుకు తేనుగ.)

పాట.-- చంద్రుడు చెడ్డని స్త్రీవలన - సత్ - చారుగచెడ్డని స్త్రీవలన ।
 ఇంద్రునిచేహము యెన్నగరానట్టి - భిన్నములైనది స్త్రీవలన ।
 రావణసురణము స్త్రీవలన - లంక - రావణహతమును స్త్రీవలన ।
 దొడ్డరాబులైన దశ్యోననాదులు-దుసిసింది స్త్రీవలన మానవుడా ॥
 కోటిలుడాగింది స్త్రీవలన - తపసి - కౌశికుభంగము స్త్రీవలన ।
 తపసుచేసిన్ భస్మా-సురుడును తాస్త - షడిసింది స్త్రీవలన మానవుడా॥
 జగడము జంతియు- స్త్రీవలన-చాల-కొట్లు తిట్లుపెట్లు స్త్రీవలన ।
 శిరసులు ద్రెంచుట - కొర్తిల్లొనిల్చుట - సీమాట్లవల్లనే మానవుడా॥
 ఇట్లు పురుషులకు గలుగు సమస్తదుఃఖములకును స్త్రీలే మూలమనుటకు దృశాంతము ॥

శ్లో॥ స్త్రీయోహిమూలం సరకస్య పుంసాం - స్త్రీయోహి మూలం
 పాపస్యపుంసాం । స్త్రీయోహిమూలం కలహస్య పుంసాం -
 స్త్రీయోహిమూలం మరణస్య పుంసాం॥ యని అనేకమంది చెడ్డలు చెప్పియున్నారు.

ఇట్లు యవ్వనమునందు పరస్త్రీగమన ఆశయనుపిశాచముపట్టి యాకించునపుడు, ఆ స్త్రీవలననే అన్ని యవధములును సంభవించును, కావుననే పాశురము॥ వంబులాంకూండల్ - మనవియైత్తురందు పిఠ్ పిఠరుళ్ తారమెండ్రవత్తై-చంబినార్ యిరందాల్ సమండ్రమర్బట్టి యెత్తివైత్తు యెరియెగ్రింగిండ్ర శంబినాల్ యియండ్ర పావయై పావీ త్రివెనమెగ్రిసదరంజి సంబినేన్ వందన్ తిరువడి యడైన్ దేన్॥ అనగా,

సుందరమైన స్వకళితమును వదలి పరస్త్రీ పతిగ్రహించినవాడు గతించగా యమమాతలు వారిని పట్టుకొని యెర్రగా కాలియున్న లోహ ప్రతిమలను జూపి, పాపి, వీటిని ఆలింగనముచేసికొనుము అనుముదలైన భయంకరమగు మాటలనువినుటకు భయపడి దీనడవైన పాతపద్యములనాశ్ర

యించితిని జగదీశాయని శ్రీతరుమంగైయారెవ్వరు చెప్పియున్నారు. ఇట్లు యవభానుమైనను దోచి భగవద్ధ్యామము జేయవలయును. అట్లు జేయని వారిపనులును శ్రీతొండగిడబొడిచూర్వోర్లు తిరుమాల్లెలో 'పెట్టిరాల్ తుగ్గళుడుప్పాక, పెరియదోరిడుమైప్పురూర్లుగగ' యనుపాశురములలో, రాత్రికాలమునందు భుజించి స్త్రీభోగసుఖమును గోరి శయ్యించునపుడు, శరీరవిషంబై కృణించి మనస్సునొచ్చి సద్వేద్యునిధ్యానామృతమునుపానముచేయునెచులు అన్నమునెట్లు దినగోరుదుగోరునెచ్చియున్నారు. ఇట్లు యవ్వనమున మనస్సుచేడి మంచి తెలివియుండదు. గాననేరావచంద్రుడు,

శ్లో॥ ఎత్తొర్నిపి ప్రసన్నాసి పాపస్య పిసీయావనే । మతిరికలుష
తామేతి ప్రావృషవచరంగిణి॥ ఎంతవికాల్మయై నిర్మలమయిన మనస్సుగల వాడైనను యవ్వనకాలమునందు చచ్చుకాలమున నదులలో కలకబారిన యడుసునీళ్ళవలె, కలకబారి చెడిపోతున్నది యని చెప్పెను.

ఎంత చదివు చదివినను సాధకములేదు. చదువుకును ఆశ్చర్యము మనకును సంబంధములేదు. యెంతచదివినను శ్రవణ మనన నిధిధ్యానము లులేక వైరాగ్యము గలుగదు. ఎన్నిశాస్త్రములు చదివినను సద్గురువుల నాశ్రయించి శ్రవణ మననాదులుజేయక వేదాంతశాస్త్రమునకు సరియైన అర్థము దెలియకపోవడమేగాక సాధారణచర్యయును విచారితముగనే యుండును.

యవ్వన వైదిక బ్రాహ్మణుడొకడు కావేరీతీరమున తులామాన స్నానముజేసిన సుమంగలులకు(ముత్తైదువులకు) ఆస్నానమహాత్మ్య శ్లోకములను రసాభాసముగజెప్పి, వాటి 'అర్థము' గలదే అది యెట్లనగాయని యనుటలో అరవమున 'అరతముండే' యనియును పిదప దక్షిణకొంబూల సమయమున పండ్లు ఫలస్వర్ణపుష్పకస్తూరిద్యుక్త లాంబూలము తనవంటి సద్బ్రాహ్మణునకిచ్చిన పుణ్యమును యిహపంసుఖములుగలుగుననియును చెప్పటలో "పుణ్యముండే-ఇహముండే-పరముండే"యనిజెప్పెను. 'ముండే' అనుదానిని పూర్వపదముతో చేర్చి పలికినపుడు 'విభవస్త్రీ' యనియును, సంధిని విభజించి 'పుండే' యని పలికిన, స్థిరముగ కలుగుననియును, అర్థమగుచున్నది. అందురు సుమంగలులు పున్నసందర్భమున అట్టి అమంగళవాచక ప్రయోగమును, ఆశాయ క్తమైన ఆత్మస్తుతియును జేయగూడదను తెలివిలేక ఆయవ్వనమున్ను, ఆత్మజ్ఞానములేని వట్టిచదువున్న అట్లు నటించుకొనెనది.

కావున సద్గురు శేవజేసి శ్రవణమనననాదులవలన జ్ఞానమును పొందవలయును గాని చదివినమాత్రమున ప్రయోజనములేదు.

రామచంద్రుడు మరియు నిట్లు చెప్పెను. శరీరమును మరుభూమి యందు యవ్వనమును యెండమావుల కొలకు మనస్సును మృగము (జింక) తృప్తితృప్తి పగురులిడుచుపోయి విషయములను గుంటలో పడుచున్నది. యవ్వనముండనంతవరకును కామకులు కావచ్చినపీడితులై నశించుదురు. ఎవరు యవ్వనసంకటములలో చిక్కికొనిక తప్పించుకొను జ్ఞానమునుసంపాదించుకొనినవారో వారి పూజనీయులును, మహాత్ములును, పురుషులు నగుదురు. అట్టివారు దుర్లభమనటకు,

శ్లో॥ వినయభూషితమార్గబహస్పదం-కరుణయోజ్వలమాలితంగుతైః
ఇహహిదుర్లభమంగశయావనం-జగతికాననవంబరంగంయథా॥

ఈజగమునందు వినయవిధేయవిజ్ఞానాదిసర్వసామలతో గూడియున్న యవ్వనముగలవారు అకసమునందడవివలె దుర్లభమని రామచంద్రుడనెను.

వారు చెప్పినట్లు జ్ఞానమటులుండ, వినయవిధేయతలు అనగా తానను అహంకార గర్వమును వదలిన సాధుత్వము గలుగటయే కష్టము. భగవంతుడతిసులభుడు. ఆయన కట్టిగర్వములేదు. శ్రీపురంధరదాసుగారు చెప్పినట్లు,

కీర్తనాప॥ హువ్వతరువరుమనగె - హుల్లతర్వార్॥

అ॥ అలకుమీపతిగె-అవగిల్లెగర్వార్॥

చ॥ భాగ్యదల్లి నోడలు-లక్ష్మీదేవిగపతియు - రూపదల్లి నోడలు మన్మథగెఱితను, అధికారదల్లి నోడలు అంబుజోద్భవనయ్య, భూపతనదల్లి నోడలు, భూదేవిరమణా॥ హువ్వ॥

భగవంతుడు భాగ్యమునందు బూడ లక్ష్మీదేవికి పతియును, రూపము నందు మన్మథునికి తండ్రియును, అధికారమునందు బ్రహ్మకు తండ్రియును, భూస్థితియందు భూదేవికే నాయకుడును, అయ్యుండియును, యెవరైన తనను పుష్పములచే పూజించివమాత్రమున వారింటికి కనవు మోసికొనివచ్చి పశువులకువేయును, ఆయన కేమాత్రమును గర్వములేదు.

కావున అహంకార మమకారాదులను వదలి శరీరము అనిత్యమని సదా జ్ఞాపకమునందుంచుకొని, బరువుమూటను మోయువాడు ఆమూటను యెపుడుదిచుదునాయని యెంత ఆతురముతో నుండునో అంత ఆతుర

ముతో యీశ్వర తత్వమును చక్కగా విచారించి విషయాదులందేమియు
సుఖములేదని ఒక్కటొక్కటిగవదలి యందునవై రాగ్యము గలుగవలయును.

శ్రీమద్రామానుజములో జెప్పియున్నట్లు,

‘‘శ్లో॥ హిన్వాభర్తం, తతార్థనిచ కామయన్తు నిషేవతే । సప్యతే
‘గ్రే బధాస్తు ప్రసివతితః ప్రతిబుధ్యతే॥’’ ధర్మమునువదలి కామవిష
యాదుల ననుసరించువారు చెట్టుపైకిపోయి ఒకలేత చెమ్మను పట్టుకున్నవా
డెట్లుపడిపోవునో, అట్లుచెడిపోదురు.

‘‘శ్లో॥ నన్తత్యగీత ఆత్మే, నన్తత్యస్తి మితేవో । ఆత్మనోనావబు
ధ్యంతే, మనుష్యా జీవితక్షయం॥’’ — మనుజులు సూర్యోదయము
నందున్న సూర్యాస్తమమునందున్న సంతోషించుచున్నారుగాని తప ఆ
యువునందు అంతకాలము తగ్గిపోయినచేయనవ్యసనపడు బుద్ధిలేకున్నది.

వ్యర్థముగ ఆయువు క్షీణించిపోతున్నచే యుదుఃఖము కలుగవల
యును. మనుజులకు యిట్టిదుఃఖములేక విషయాదుల దుఃఖములో బడియు
న్నారు. శరీరమనందు జీవుడుచేరినదిమొదలు కష్టములు గలుగును. వాటి
నన్నిటిని నివర్తించుకొని మోక్షమునకు పాటుపడవలెను. పరమాత్మకు
సేవునికి జననమరణాది దుఃఖములులేవు. జీవాత్మయును, పరమాత్మయును
వాకటిగనేయుండును. యెప్పుడు వేరగుననగా, ఆతయనునది గలిగినప్పుడు
వేరగును. జనకమహారాజు యాగశాలయందుబుట్టి యోగసంభవు రాలుగా
నట్టి సీతను జీవాత్మయనవచ్చును. సీత, యనుపదము స్త్రీ లింగముగాన,
సదాసర్వేశ్వరుని ఆశ్రయించియేయుండును. సీత యను జీవాత్మ, రాము
డను పరమాత్మతోగూడి, మోక్షమార్గము నవలంబించియుండగా, మారీ
చుడను స్వర్ణమయమాయా మృగముపై ఆతయను భ్రష్టగలిగితత్కణము
న, పరమాత్మనుండి వేరై, రావణుడను అహంకారమునకు వశమగును.
జటాయుపను కర్మయోగమువలన తప్పించుకొనుటకు ప్రయత్నపడియును.
ప్రయోజనములేనందున రావణుడను అహంకారము తనను పట్టిదీనుకపో
వుచుండగా, అభరణములను పడవేయడమను కొన్నిసత్కర్మలనుజేయును
అట్లు దీసికొని పోయి లంకయను శరీరమనందు జెట్టి ఆ రావణుడను
అహంకారమునకు ఆత్మజాలైన, మదమాత్సర్యాదులను యింద్రియ విష
యాదుల మధ్యనుంచును. రాముడను పరమాత్మ సీత యను జీవాత్మయే
మైన సత్కర్మలజేసినదాయని చెలసికొనను వెదకుచుపోయి ఆయాభరణ

ముఖన సత్య-ర్శులను బూచి సీతయను జీవాత్మ తన పాపములను బోగొట్టి ఆత్మజ్ఞానమున కాశించి యున్నదనిన్ని జ్ఞానోపదేశమునకు దగియున్నదని నిజతెలిసికొని గురువునకు దగింపఁగ్రహములుగల హనుమంతుడను అచార్యుని వుపదేశమంత్రము నిచ్చిపంపును. పరమాత్మ తనకునియమించినపనియందు హనుమంతుడను అచార్యుడు పరమభక్తి విశ్వాసములనుజూపి అసత్య-ర్శులనే జ్ఞానాసక్తియై యున్న జీవాత్మను కష్టపడి కనిపట్టి దుఃఖాంధకారము ను తెరచి దీసివైచి మారప జన్మస్వభావమును నెలిపి రాముడను పరమాత్మ విషయమైన సత్య-ధాత్రవణమును చేయించి శాంతపఠచి “ఓం నమో నాగాయనాయ” అను యెనిమిది రత్నములు గల రామముద్రికయను అష్టాక్షరీ మంత్రము నుపదేశించును. పిదప జీవాత్మకు బంధవిముక్తియగు నను మనోనిశ్చయము గలుగును. శ్రవణానంతరము మననిధిధ్యాసల వలన సీతయను జీవాత్మ రావణుడను అహంకారమును బొత్తిగ నశింపునేని జననమరణాన్ని గుండములోనుండి నిర్మలముగ వెడలి మరల యధాప్రకారముగ రాముడను పరమాత్మ యందైక్యమై యుండును. రామానుజ తత్వమిట్టిదని యెఱుగవలయును.

ఇందున గురువుగ చెప్పబడిన హనుమంతు డెంతటి మహాను భావుడనగా “వినా రామం- వినా భీష్మం- వినా శుకం- వినా హనుమంతం” అనగా; స్త్రీవిషయములను బొత్తిగ నెఱుగని పరశురాముడు, భీష్మాచారి, శుకబ్రహ్మం, హనుమంతుడు అనునీరులుగురిలో నొకడైన నిత్యబ్రహ్మచారియైన వుత్తముడు. సద్గురువున కుండవలసిన యుత్తమగుణములలో నిదియే ముఖ్యమయినది.

వేదాంతవిషయములను జెప్పెడువారైననైనను యుండవచ్చునగాని చెప్పినదానిని శ్రద్ధతో వినిమనముచేయువారు వేయిమందిలో నొకరైనను యుండుట దుర్లభము.

శ్లో॥ ఏషాం నవిద్యా సతపో నదానం నచాలిశీలో నగుణో నధర్మపి।

తేమర్త్యలోకై భూభారభూతాః మనుష్యరూపేణ మృగాశ్వరంభి॥

అనినట్లు, యెవరికైతే బ్రహ్మవిద్యయును, భగవద్ధ్యానమున, ధాతృత్వమును, సత్ప్రవర్తనయును, సద్ధర్మగుణమును లేదో, అట్టివారు భూమికి భారముగ తిరుగులాడు మానుషవేషమును ధరించిన మృగములతో సమానులని తాత్పర్యము.

ఓ.కె.

జ్ఞానవాసిష్టోపన్యాస సంగ్రహము

వైరాగ్యప్రకరణానుబంధము

(పదునొకండవ సంచిక)

PART-1.

ఇది,

శ్రీమూర్తి, బ్రహ్మశ్రీ బెంగుళూరు
పండిత శ్రీనివాస భాగవత స్వామివారిచే
నుపన్యసింపబడి

శ్రీయుత సి. య్. రావుగారిచే వ్రాయబడి
మద్రాస్

శ్రీలక్ష్మీ నృసింహ విలాస ముద్రాక్షరశాలయందు
ముద్రింతుమిదియే.

18-9-14.

COPIES AVAILABLE AT Y. GOVINDARAJULU CHETTY:

NO. 19, STROTTEN MOOTHIA MUDALY STREET: MADRAS.

శ్రీమత్, బ్రహ్మశ్రీ. బెంగురూరు, పండిత, శ్రీనివాస భాగవతస్వామిల
వారి జ్ఞానవాసిష్టోపన్యాస సంగ్రహము.

వైరాగ్యప్రకరణానుబంధము.

(పదునొకండవ సంచిక - ౧వ భాగము.)

శ్రీయుత, సి. యె. రావుగారు యిటుల వ్రాసిరి:—

లోకమునందు ఆనందము, ఆనందము, అనునది అపరూపమైనది, దానిని అనుభవసిద్ధముగ నెఱుగనివారికి మాటలతో చెప్పిన సుఖములేదు. ఆనందమును దానిని అనుభవించి తెలుసుకొనవలయునెగాని దానికి నిజమైన అర్థము యేనిఁగుంటు (Dictionary) నందునుకనుపడదు. ఎట్టిదృష్టాంతమును దానినిజస్థితిని చెలుపజాలదు. ఐనను యివుడు చెప్పబోవు దృష్టాంతమునకన్నను వ్యక్తమయినదిలేదు. ఒకనాడు యమునానదీతీరమున పూర్ణచంద్రోదయసమయమున గోపికాస్త్రీలమధ్య శ్రీకృష్ణభగవానులు రుక్మణీసమేతుడై ఆనందముగ విహరించుచు భక్తియును ఆనందమును వారికందరకును యేతీరుననున్నదని పరిశోధించుటకు యొక సుదేశరమయిన ఆవు దూడను మృతినొందునట్లు మాయజేసెను. ఆదూడనుజూచి యాస్త్రీలందఱును దుఃఖపడగా భగవంతుడా స్త్రీలనుజూచి మీరు దుఃఖపడనేల మీకందరకును జేసియుండు నిజమైన ఆనందము కలదో దానిని వాక్యోక్తిరూపున తప్పక నిజముగ జెప్పినట్లయిన యాదూడ మరల బ్రతుకునని చెప్పగా, మొదట యొకగోపిక భగవంతునిజూచి, యాయమునలో నీతోడ జలక్రీడ యాడుట నాకానందమనెను, మరియొకతె సదా నీతో భోగించుట నాకానందమనెను, మరియొకతె సదా నీమరళిగానమును వినుట నాకానందమనెను, మరియొకతె సదా నిన్నుచూచుచుండుట నాకానందమనెను, మరియొకతె మంచి ఆభరణవస్త్రాదుల నలంకరించుకొని సదా నిన్నాలింగనముచేసికొనియుండుట నాకానందమనెను, యిట్లందఱు గోపికలును అనేక విధముల చెప్పినను యాదూడ బ్రదుకలేదు, తుదకు లోకనాయకియు తన ప్రయత్నార్థము సగు రుక్మణీదేవివైభవన భగవంతుడు చూడగా ఆమెలేచి స్వామీ! నీవేనేను, అనగా నీవును నేనును యొక్కటియేయని తెలుసుకొని ఆనందించుచుండడమే చాకు బ్రహ్మనందమని తననిజస్థితిని చెప్పినవెంటే, మృతినొందిన యాదూడ బ్రతికిలేచినది. ఇట్టి నిశ్చయమును నిశ్చయమును

నైన ఆనందముగలిగినగదా ఆనందము, యిట్టిదని చెలియును. ఆనందము కలుగుటకు చపలమయిన చిత్తమును స్వాధీనపరచుకొని నిలుపుటయే సాధనము. మనస్సు స్థిరముగ నిలువనియడల ఆనందమెప్పటికిని కలుగనేరదు. ఆనందముగ నున్నానని మాటచెప్పవచ్చును గాని అది నిజమైన ఆనందము గాదు. మనః చాంచల్యము మానక ఆనందముకలుగనేకలుగదు. మనస్సునకు అంతర్ముఖమును బహిర్ముఖమును, కలదనియును, అంతర్ముఖమున జూచిన ఆత్మలాభము కలుగుననియును బహిర్ముఖమున జూచిన ప్రపంచవ్యాపారములకు లాగి పలుదుఃఖముల పాలుజేయుననియును యిదివరకే చెప్పబడినది. 'మత్తయెడత్త తేడివాగ్రి, నాశైపోకాగ్రి-మల్, వుత్తయెడత్తై తేడి, వురంగవడెకాగ్రి-లం' అనినట్లు ఆనందములేని తన వెలుపల బహిర్ముఖమున చూచుకొనుచు వృధాగా కాలముగడపిన నేమిఫలము; ఆనందము నిజముగయున్న తనలోపల అంతర్ముఖమున చూచుకొనుచు ఆనందముఖమును అనుభవించవలయును అని తాత్పర్యము. సదా బహిర్ముఖమున చూచుచు ప్రపంచవ్యాపార చింతగలవానికి, శరీరము పోతుండను భయమును వ్యసనమునుగలవానికి నిరుషమయిననునిద్రపట్టదు. శరీరము యెప్పుడైనను పోవలసినదేయను నిశ్చయజ్ఞానముగలిగినంతటనే నిద్రబట్టును. బహిర్ముఖమున జూచుచున్న యొక పామరుడు యొక సరుకును మరియొక యూరికి యోడమీద ద్రవ్యలాభముకొరకు పంపి యిదిముదలు ఆయోధ్య యిప్పటికేం తదూరముపోయియుండును యిప్పటికాయూరుచేరియుండును యిప్పటికా సరకు విక్రయమైయుండును యని ఆసరుకును ఆయోధ్యయును కంటికెదుట కనుబడకుండినను ఆయోధ్యపోవునదియును ఆయూరుజేరునదియును ఆసరకు విక్రయమును దాను ప్రత్యక్షమున చూచుచుండునట్లే మనస్సున సదా స్మరించుచు దానివలని ద్రవ్యలాభము తనచేతికివచ్చువరకును, యెట్లు నిద్రపట్టక వేరే వ్యవహారమును గమనించకయుండునో అట్లే, కాయం, నిలైయల్ల వెండ్రు, కాడ్చోరురంగువరో, తూయలరుత్తైత్తైడ్ రావో పరాపరమే' యని శ్రీతాయమాన్ స్వామిలవారు చెప్పినట్లు, శరీరము అధీరమని తెలుసుకొనినవారు, మాయ, యనునిద్రలోబడకుండ సంసారదుఃఖములోచిక్కుకొనక ఆత్మజ్ఞానలాభమును పొందుటకొరకు సదా ప్రయత్నముచేయుచుండురని తాత్పర్యము. అట్లుచేయక వ్యర్థముగ కాలము గడపుచుండిన అస్థిరమయిన శరీరము యెప్పుడో పడిపోవును. పలుదేశముల ప్రయాణి

కులు మధ్యశధ్య బండ్లలోను, సత్రములలోను, చావిళ్ళలోను సంధించినప్పుడు ఆవులపలె అన్నిమాటలాడుకొని అన్ని వుపచారములను చేసికొని వారి వారి పౌ యా ణ భూ ర్తి యై బండ్లును సత్రములును చావిళ్ళును విడుచునప్పుడు వాకరితోనొకరు చెప్పకపోవునట్లు శరీరమునుండి జీవుడు వెడలిపోవునప్పుడు తనకు ఆ ప్రమైనవారినందరిని వదలిచెప్పకనే తాను మాత్రమే పోయిమరియొక శరీరమునుధరించుచున్నాడు. గావున శరీరము అనిత్యమైనదని గమనించక, ఆత్మలాభమును జెలిసికొనక, ప్రపంచవ్యాపారములను దగ్గించుకొనక అంతకాలము ప్రపంచవ్యాపారములయందు మనస్సువుంచియున్నను అంతకాలమున్న ఆత్మజ్ఞానము కలుగనేరదు. ప్రపంచధర్మము యెట్లున్నదనగా,

“వేదసూత్ పిరాయంనూహ, మనిశర్ తాంపునవరేలుమ్|

పాదియుముఅర్థహీగుం, నిద్రదిల్ పదివైయాణ్డు|

పేదై పాలగనదాగుం పిణిపశిమూప్పత్తున్నమ్|

ఆదలాత్ పిజవివేట్టేవర్జమానగరుళాలే||

అని శ్రీతొండరడిప్పొడియాళ్వార్లు చెప్పినట్లున్ను,

“శ్లో, ఆయుర్వర్ష శతం నృణాం, పరిమితం రాత్రౌతదర్థంగతం|

తస్మాద్ధన్యపరస్యచార్థమపరం, బాలశ్వవృద్ధత్వయోః|

శేషంవ్యాధి వియోగదుఃఖ, సహితం సేవాది భీర్షియతే| :

జీవేవారితర్క చంచలతరే, సౌఖ్యంకుతః ప్రాణినామ్||”

అని భర్తృహరి చెప్పినట్లున్నయున్నది.

అనగా మనుజులకు వేదమునందు నూరు సంవత్సరముల వయస్సునియును జ్యోతిష సిద్ధాంతమునందు గూటయిరువది సంవత్సరము లనియును జెప్పియున్నది. వేదోక్తప్రకారము ‘శతమానంభవతి’ అనినూరుసంవత్సరములైనను, మేబదిసంవత్సరములు, నిద్రతోడను యిరువదియైదుసంవత్సరములు, బాల్య, యౌవనములతోడను, మిగిలిన యిరువదియైదు సంవత్సరములు, వార్ధిక్యవ్యాధి, వ్యసనమును, మొదలయిన దుఃఖపరంపరలతోడను, సమాప్తమగుచున్నది గాని మనస్సు ఆత్మలాభమును పొందు టెప్పుడు. సదా ఆనందమును గలుగజేయు ఆత్మలాభమునకు వుపయోగించిని జన్మమునందాయువు యెన్నిసంవత్సరములున్న నేమి ప్రయోజనము. సదా చింతతో నలయుచుండువానికి సుఖమును, సంతోషమును, ఆత్మజ్ఞానమును,

ఆనందమును యెట్లుకలుగును. సదా శరీరమునకై కష్టపడుచు ప్రపంచ యాశాబద్ధుడై బహిర్ముఖచింతచేయుచుండువారు మంచి జన్మమునుయెత్తి యును సుఖమేమియున్నది. బాల్యమునండన దెలియకపోయినది. తర్వాత నైనను బుద్ధినిదెచ్చుకొని సతాగ్ర్యములను జేయవచ్చునుగదా, అప్పుడు గూడ బంధుమిత్రకళత్రాదులయొక్క పోషణ భూషణాది పలువేషాయల కొఱకై (యెంత ఆస్థియుండినను) యింకను ద్రవ్యార్జనము చేయవలయు నని భ్రమగలిగి యలయుచు దరిద్రుడైయుండును, మనస్సుయొక్క చాంచల్యమునున్ను, బహిర్ముఖ వ్యాపారములనున్ను తగ్గించక, ఆత్మలాభము కొఱకు మనస్సును యేమాత్రము నుపయోగపరచక సదా ద్రవ్యార్జనభ్రమగలిగియుండువారు యెన్నిలక్షలాస్థి గలిగియున్నను దరిద్రుడేయగుదురు.

ఈప్రపంచముయొక్క మాయ మిక్కిలి బలవంతునది. అట్టిమాయా సంబంధమైన యీశరీరము జయించుటకు అసాధ్యమైనదిగాన, ఒకరా జ్యమునందు శత్రురాజులు జయించుటకు సాధ్యముగాకుండ కట్టియున్న కోటతో సమానమని పెద్దలపోల్చియున్నారు. 'అంజికల్లాలారుకోటై - అంద ఆనందకోటైక్కు వొంబడువాశల్ - తనదన్ని నాదన్నినానా' అనగా, యీశరీరము, పృథ్వి, జలము, అగ్ని, వాయువు, ఆకాశము అను పంచ భూతములను అయిదురాళ్ళతోకట్టబడి, నవరంధ్రములను తొమ్మిదివాఙ్మల గల కోటయని యొక మహానుభావుడు చెప్పియున్నాడు.

'జాయతే మృతయేలోకో, మ్రియతే జననాయచ' వుట్టుట గిట్టుట మొదలయిన షడ్వీకారములను నవిశరీరమునకేగాని జీవాత్మకుయొప్పుడును యేమాత్రమునులేదు. ఇట్టిశరీరమును శాశ్వతమనుకొనియుండడము చాల మూఢత్వము. మనము చూచునవియన్నియును మాయతోసంబంధించినదని మనస్సునందు స్థిరముగ తోచవలయును. శ్రవణమనందిత్తి విషయములను యెన్నిమార్లు వినినను, యెంతసేపు వినినను, వినినంతవరకేగాని అవతల బొయిన నేదియును జ్ఞాపకముండదు. శరీరము మాయామయమయినవని యును, శాశ్వతమైనదికాదనియును, యెప్పుడో విడిచిపోవుట స్థిరమనియు ను, అనేకదినములుగా మీకు యుపన్యాసముచేయబడుచున్నదేకు మీరు మనస్సును స్వాధీనపరచుకొని, దాని చాంచల్యమును నిలుపుటకు అభ్యాస ముచేసి ఆత్మజ్ఞానమునకై పాటుపడవలయును, అని సభవారిని గూర్చి

మిక్కిలి నొక్కిచెప్పి శ్రీభాగవతస్వామలవారు రామచంద్రవిశ్వామిత్రుల సంభాషణ నందుకొని చెప్పనారంభించిరి.

క్రిందటి యుపన్యాసదినమున, శరీరము శాశ్వతమైనదికాదనియును వృట్టినిదిమొదలు మృతిబొందువరకును దుఃఖకారణమేయనియును చెప్పబడినది. ఇట్టి శరీరమునకు బాల్య యౌవన కౌమార వాగ్ధిక్యములను నాలుగు అవస్థలు గలుగుననియును, అందున మొదటిదియైన,

బొల్బ్యము. — అనుదాని యవస్థనుగూర్చి రామచంద్రుడట్లుచెప్పెను

శ్లో॥ లబ్ధాపి తరళాకారే, కార్యభారతరంగిణి ।

సంసారసాగరేజన్మ, బాల్యం దుఃఖాయకేవలం ॥

ముందుచెప్పినట్లు అస్థిరమైనట్టియును, విశ్రాంతిలేనట్టియును శరీరమును చాల్చి, అనేకప్రపంచవికారికార్యములను తతంగములు (అలలు) గల సంసారమును దుఃఖసముద్రమునందు జననమొందిన వాని బాల్యమత్యయను దుఃఖకరముగ నేయుండును. శరీరము అస్థిరమైనది, అందులో బాల్యము అతి వ్యసనకరమైనది, యెట్లనగా,

శ్లో॥ అశక్తి రాపదస్త్వస్థా మూకతా మూఢబుద్ధితా । 1

గృహ్నుతా లోలతాదైన్యం, సర్వం బాల్యేప్రతిష్ఠితం ॥

శ్లో॥ మనః ప్రకృత ప్రైవచలం, బాల్యంచంచలతాపరం ।

తయోస్సంక్లష్టమోస్తాతః, క ఇవాంతఃకుచాపలే॥

బాల్యమునందు బలహీనము అపదలు అశక్తి మూకతనము, మూఢబుద్ధి, లోభము, చాంచల్యము, దీనత్వము యిన్ని లక్షణములు గలిగియుండును. ఇదిగాక మనస్సే చంచల స్వభావముగలది బాల్యమున్న అచంచలమైనది, యీరెండున్నుజేలినట్లయిన, చాంచల్యమున కంత్యమెక్కడిది. వెనుక అపదగలుగునను తెలివిలేని అసవధతవలన పసిబాలుడు వీధి వెంటి బండ్లు, గుర్రములు పశువులు మొదలైనవాట మర్య కన్నులులేని వానివలెదిరిగి, పాము తేలు నిప్పు దీపము ఏటిని చేతబట్టుకొని, భావి గుంట మొదలైనవాటిని బూడబోయి పడి, అపదలను చెచ్చిపెట్టుకొనును, యేమి సంకటము కలిగినను, యేమికావలయునను కోరిక బుట్టినను తన ఆభిప్రాయమును చెప్పటకు మాటలురాక మూగవలె యేడ్చుచుండును. తాను కోరిన యేవస్తువునైనను చెచ్చియిచ్చుటకు తనతలిదండ్రులకు శక్తిలేద

ను బుద్ధితేక రైలుబండి, మోటారు బండివంటి వాటివైనను గావలయుననియును వాటిని దన చిన్నతిత్తిలో దాచిపెట్టుకొందుననియును తెలిపిలేని మాటల నాడుచుండును. ఒకపిల్లవాడు కాలశాకు డ్రోరముజేయించుకొని చిల్లరలేకుండినందున అర్థశాదీసికొనిపోయి మంగలవాని కిచ్చి వానివద్ద కాలశాదీసికొనుటకు వెళుచిరాగా, కాలశా లేన్చితివా యని యడిగిన తల్లినిజూచి, అమ్మ కాలశాదీసికొనను మరచినాను, వాడు బాగా డ్రోరముజేయువాడు వానివద్ద కాలశాదీసికొనుటకు బదులు ఆకాలశాకు నీవు వానివద్ద డ్రోరముజేసికొనుము అని మధుమాటలతో మూఢత్వమును వ్యక్తపరచెను.

ఇట్లే, అతి చంచలబుద్ధిని గలిగియుందురు. మొదట నొక కొయ్య బొమ్మను గోరుదురు, దానినిచ్చిన మరియొకదానిని, ఆవల మరియొకదానిని యిట్లే యెంతసేపైన నెన్నిటివైనగోరుచుందురు తుదకా మొదటి కొయ్య బొమ్మతోనైనను యేమియును దీసికొనక నైనను ఆటల పరాకున దిరుగుచుందురు. ఇట్టి చంచల బాల్యావస్థలగుల జన్మము లెన్ని యెత్తబడెనో యొకనెన్ని యెత్తవలయునోదెలియదు. ఈవిషయమై ధృవస్వామి మిగుల చక్కగ చెప్పియున్నారు.

ధృవుడు అయిదేండ్ల బాలుడైయుండి తనతండ్రి తొడపై నెక్కి కూర్చుండవలయునని అపేక్షించగా తన చవతి తల్లి యొర్చితేక "తండ్రి తొడనెక్కి వేడుక దగిలేనేని । బూనినాగర్భమున నాడుట్టకన్య । గర్భమున బుట్టగోరిన గలదెనేడు । జనకుతొడయెక్కిభాగ్యంబు సవతికొడక॥" యని పొడిచిచూడి, 'సేవభోక్షులు (విష్ణువు) పదపద్మము లాశ్రయింపు పాయకహరినా । యుగరమున బుట్టనిచ్చును' యని చెప్పిన సవతితల్లిమాటలకు సహించక తనతల్లివద్దకుబోయి చెప్పిన యామయఃఖించి, నాయనా? నీసవతితల్లి చెప్పినటుల 'సర్వశరణ్యం । దనగలహరిచరణంబులు । గను జనకునియంక మెక్కి-గాదలతేనె॥' అని చెప్పిన, అదియే గురూపదేశంబని తలంచి తల్లికి నమస్కరించి తక్షణంబే యిట్లువిడచి యడవికి జని తపస్సు జేయ నిశ్చయించి పోవుచున్న సమయమున నారదుం డెదురుబడి ధృవుని వృత్తాంతము నడిగిదెలిసికొని ఆబాల్యమున అంతటి వైరాగ్యముగలిగినందు కానందించి అనుగ్రహించ దలచినవాడై యిట్లుచెప్పెను. బిడ్డా? యీ ఘనీతనమున సదా ఆటలయం దాసక్తితో తిరుగుచుండవలసిన యాప్రా

యమున నీవెక్కడ తపస్సెక్కడ సకల సామ్రాజ్యములు వదలి నీవడవికి
బోవుటకు తట్టిదండ్రులెట్లు నిర్ణయించిరి. అడవిమృగములను
చూచి భయపడుదువు. మహాయోగింద్రులకే కష్టమైన నిష నీవనుష్ఠించలే
వు, యింకను కొంతకాలము గడపి యోచించవచ్చునని చెప్పిన నారద
మహర్షి నిలచి ధృవస్వామి యిట్లు జెప్పెను.

శ్లో॥ జాతోభూమా తపసారాజ్యం కర్మవిధుక్తే స్వహేతిహమ్మం ।

సునితిగర్భే క్రిమివిటృష్టాన్తే, ఖేదం సర్వం హ్యవ్యభవం ॥

నాతండ్రిచేసుకున్న తపస్సవల్ల నేను మలమూత్రాదు పురుగుల గుంట
యగు నాతల్లిగర్భమున పదిమాసములు పలుబాధల ననుభవించితిని, నా
కట్టుండ నాతల్లికేమైన సుఖముగలదాయనిన,

శ్లో॥ అకాలనిద్రాహారైర్భూయో, భూతిమాతాప్రాహంమాం ।

తైలాస్వాధైరమితంఖేదం, రోదనవిభ్రుతైరన్వభవం ॥

నేను అర్థరాత్రి తలచి యేడ్చినను నాల్గి నిద్రభంగమై లేచిన నోర్చి
దార్చి, నాకు ప్రవృత్తానమునిచ్చి నేను కోరినవన్నియును యిచ్చి తృప్తి
పరచి, అట్లుతృప్తిపరచుటకు సాధ్యమకానప్పుడును నేను రోగపీడితుడై
నప్పుడును దుఃఖించుచు నాకు స్నానపానాదులచేయించునపుడును తైలా
ది యావధముల నిచ్చునపుడును నేను సులభముగ యామెకు లోబడక రో
దనముజేసిన నాతల్లి యెంత దుఃఖముననుభవించియుండును. ఇదిగాక,

శ్లో॥ మాతుషీరం మహాసైవీతం జన్మని జన్మనిపతితంమే ।

భూమాతావత్క్షీరాబ్ధిస్సాన్తే తమితంజనసంహ్యన్వభవం ॥

నేను తల్లి పాలు త్రాగునపుడు క్రందకారిపదిన పాలబింధువులను చేర్చి
న యొక పాలసముద్రమైయుండును. ఇందువలన నేను యెన్ని జన్మములై
తినిో యెన్ని కష్టముల ననుభవించితినిో లెక్క-బెట్టిజాలను, మరియును,

శ్లో॥ మాధవరుదితం సయనాంబుకణం సన్నిహితంచే జలధిసవం ।

సంఖ్యాతీతే జన్మనిహింసాం నానారూపాం మన్వభవం ॥

అట్లు అనేకజన్మములయందలి బాధ్యదశలలోనే నేడ్చినపుడు నాకంట
నుండికారిని నీళ్ళనుచేర్చిన యొకపుష్ప సముద్రమైయుండును. ఇట్లు యెన్ని
జన్మములయందు యెందరు తల్లులకు యెంతకష్టములను హింసలను కలుగ
జేసితినిో నేనెన్ని దుఃఖముల ననుభవించితినిో లెక్క-బెట్టిజాలను గాన
యిట్టిజన్మములయందు యేమియును సుఖములేదని చెలిసికొని పరమేశ్వరు

ని యేకాగ్రచిత్తంబున నిలిపి తపస్సుచేయ నిశ్చయించితినిని ధృవస్వామి
నారదమహర్షితో చెప్పెను. అవల రామచంద్రుడు విశ్వామిత్రునితో
నిట్లు జెప్పెను,

శ్లో॥ స్త్రీలోచనై సృటిత్పుంజై ర్జ్వాలామాలైస్తరంగకైః ।

చాపలం శిక్షతంబ్రహ్మక శైశవాక్రాంతచేతసః॥

చంచలమైన స్త్రీలయొక్కనేత్రములును, మెరుపులును, అగ్నిజ్వాలలు
ను, సముద్రపు అలలును వాటిచాంచల్యమును బాల్యమునందుండు వానియొ
క్క మనస్సునుజూచి నేర్చుకొనినవి. అనగా, నిమిషములోన స్త్రీలదృష్టి
యెందరిపురుషులయందైనను ప్రసరించును, మెరుపులు యెన్నివిధములైన
ను మెఱయును, అగ్నిజ్వాలలును అట్లే లేచును, సముద్రమునం దలలును
యెన్నివిధములరయునకు బొంగును, గాన వీటిచాంచల్యమునకన్నను బాల్య
దశాచాంచల్యము యెక్కువయని తాత్పర్యము.

శ్లో॥ స్తోకేన వశమాయాతి స్తోకేనైవవికారితాం ।

అమేధ్యయేవరమతే బాలఃకౌలేయకోయధా ॥

బాలకుడు స్వల్పమున వశమగును, స్వల్పమున వికారమునుజెందును,
శునకమువలె అమేధ్యమునందుబడి యాడుచుండును. ఎంతవెలగల గొప్ప
మాణిక్యమునిచ్చినను పారవైచి యొక కొయ్యబామ్మను కోరి దీసికొని
సంతోషించును. కుక్క కుప్పదిబ్బమీద గూర్చునియున్నప్పుడు యెంగిటా
కునంటగూడదని యొలించుచు యెవరైన యొకయెంగిటాకు జెచ్చి వేసిన
వెంటనే బరుగై తి దానివద్దబడి నాకును, అట్లే బాలకుడు యెవరైన చూ
చుచుండునంతవర కూరకుండి యావల దనమలమూత్రములలోబడి యాడు
చుండును. యింతేగాక,

శ్లో॥ సంహృష్టోధువనంభోక్తు మిందుమాదాతుమంబరాత్ ।

వాంఛతేయనమార్థేగ్ధా తత్సఖాయోకధంభవేత్ ॥

బాలకుడు చూచినవస్తువులన్నియును దినవలెనని కోరును, కొన్నిసమ
యములందు మన్నునుగూడ దినును, ఆకాశమునందున్న చందమామను
తనవద్దకు రమ్మని పిలుచును. (శ్రీకృష్ణుడుగూడ బాల్యమున మన్నుదిన్నట్లు
ను తల్లియైన యశోదాదేవియడిగిన దినలేదని సాధించి తన నోరుదేఱచి
(సశేషము.)

ఓం.

జ్ఞానవాసిష్టోపన్యాస సంగ్రహము

వైరాగ్యప్రకరణానుబంధము

(పరియవ సంచిక.)

ఇది,

శ్రీమాన్, బ్రహ్మశ్రీ బెంగుళూరు

పండిత శ్రీనివాస భాగవత స్వాములవారిచే

నుపన్యసింపబడి

శ్రీయుత సి. య్. రావుగారిచే వ్రాయబడి

మద్రాస్

శ్రీలక్ష్మీ నృసింహ విలాస ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రించబడియె.

14-9-14.

శ్రీమత్, బ్రహ్మశ్రీ. బెంగులూరు, పండిత, శ్రీనివాస భాగవతస్వామిల
వారిజ్ఞానవాసిష్టోపన్యాస సంగ్రహము.

వైరాగ్యప్రసంగ తానుబంధము.

(సదియవ సంచిక.)

శ్రీయుత, సి. యెఫ్. రావుగారు యిటుల వ్రాసెడిది:—

ఈయుపన్యాస విషయమైన జ్ఞానవాసిష్టమనకు కృతినాయకుడైన
శ్రీరామలవారికి ప్రపంచవిషయములయందు వైరాగ్యముగలిగి సకలకర్మ
లను వదిలి చింతాక్రాంతియై సుఖించుచున్న సమయమున వారికి వసిష్ట
మహర్షి జ్ఞానవాసిష్ట మను గ్రంథములోనున్న పరిమార్చి విషయములను
బోధించినట్లు ముదిరినది చెప్పబడెను. అట్టి ప్రస్తుతమునకు కృతినా
యకుడైన శ్రీరామసి రామ మహిమను పోషింప వలసియున్నది.

శ్రీరామనామ మహిమను చెప్పుతరముకాదు. భద్రవరలో చెప్పు
బడినట్లు రామనామ స్తుతము జేయువారికి పాపము గలదని చెప్పుమహా
పాతకులయొక్క పాపమునుదప్పు తక్కుననెన్నగ్గ పాతకములను బోగొట్టు
నదియేగాక, శరీర మనోవ్యాధులనుబాపి లోపలి శత్రువులను వెలిశత్రువు
లను జయించునట్టి శక్తియున్నదిచ్చి, సకల దుఃఖములను నశింపజేసి, జన
నమరణాది భయములను దొలగించి, బ్రహ్మజ్ఞానమును మోక్షమును
యిచ్చును. భక్తులు గొరునెట్టి కోరికలను కొల్లలుగనిచ్చుటకు రామనామ
మునకంటె మరియొకటి లేదు. రామనామ మట్లుయిచ్చుటను జూచి కామ
క్షేమపును, కల్పవృక్షమును, చింతామణియును, సిగ్గపడి బిన్నబోయినట్లు
నొక గ్రంథాంతరమున చెప్పబడి యున్నది. ఈసంగతి నెఱుంగక మూ
ఢులు అంగలార్చుచున్నారు. సముద్రము నందు బుట్టిన అమృతమును
పానముచేసిన దెవతలుగూడ హిమము నపేక్షించునవ్రదు రామనామా
మృత పానమునే గోరుచున్నారు.

“హ్లా|| అయితే విశ్రాంతిం, నిగమ, నిగరాకాయత్రపరమాం ।

యాదాస్తా, దస్వత, పృవదలవ తుష్టా విధిమహా ॥

మహేశో, జిహ్వయాం, పిణమపిసనై, హోచ్చతుమ్మలం ।

సమత్వాం రామాశ్లే, తవమధుకతాం, వరగాయతుక ॥”

వాకప్పుడు చతుర్వేదములున్న శివదర్శనార్థమై కైలాసమునకుపోగా
కైలాసనాథుడైన శివు డచట కనుపడకున్న అన్నిదిక్కులయందును వెదకి
తుడకు గంగలోపలదాగి రామనామామృతపాన బ్రహ్మనందమగుచుండె
యొన్న పరమశివునిజూచి యావేదములు యెన్నివిధముల ప్రార్థించినను,
అట్టిబ్రహ్మనందకరమైన రామనామమును తీణమాత్రమైననువదలి యుండ
జాలక వారితోనేమియు పలుకక తననిష్ఠయందే యుండెను. పరమశివు
నంతటివారికే యట్టియానందమును గలుగజేసిన పావనమైన రామనామ
మహిమను తక్కినవారేమని పొగడ గలరు.

“శ్లో॥ అథా, విధౌ, వధూముఖే, భణీవాం ముఖేచ।

స్వర్గే, సుధావసతిన్తై, విభుదావగంతి।

తౌరం, క్షయః, పతిమృతిః, గరళం, వినాశః।

కంఠే సుధావసతిన్తై భగవజ్జనానాం॥”

సముద్రమునందును, చంద్రునియందును, స్త్రీలముఖములందును, సర్ప
ముఖములందును, స్వర్గమునందును, అమృతము వున్నదని పెద్దలు చెప్పదు
రు. గాని, సముద్రామృతమునందు, ఉప్పుజలదోషమును, చంద్రామృతము
నందు తీణదోషమును, స్త్రీల ముఖామృతమునందు, వైధవ్యదోషమును,
సర్పముఖామృతమునందు, విషదోషమును స్వర్గామృతమునందు, వినాశ
దోషమునుగలుగును; సదా రామనామ భజనపరులకంతమునందుమాత్రమే
నిర్మలమైన అమృతము వున్నదని తాత్పర్యము. నీలమేఘ శ్యామలమూర్తి
యైన రామునియొక్క నామమును సదాకంతమునందుంచుకొని యుండుట
వలననే శివునికంతము నీలవర్ణముగ పరిణమించుచున్నది. గాని హాలాహల
మను విషమును భక్షించినందున యనిచెప్పట సరికాదు, మరియును మహా
సుధావుడైన త్యాగరాజు ‘రామసేనమానమెవరు’ అనుకీర్తనలో ‘పలుకు
పలుకునకు, తేనె లాలుకమాట్లాడను’ అనుటలో రెండర్థములిచ్చుచున్నది,
రాముడుభూటలాభు పలుకుపలుకునకు నమృతము లాలుకునని యొకయ
ర్థమును, భక్తులుస్మరించు రామరామయను పలుకుపలుకునకును అమృత
ధార వారిక్షంతమునం దాలుకునని యొకయర్థమును అగుచున్నది. ఆరా
మనామామృతమెంత మధురమైనదనగా;

“శ్లో॥ దధిమధురం, మధుమధురం, ద్రాక్షామధురాపి, చితాపిమధురైవా।

మధురాదపి తన్మధురం, మధురానాత స్వరామ యక్తితం॥”

తేనె పాలు ద్రాక్ష మొదలైనవన్నియును శేరిన మధురమునకన్నను
యెక్కువమధురముగలది. కావుననే పరమశివుడు యారామనామామృత
మును కంఠమునందే నిలుపుకొని ఆ యానందమును సదా అనుభవించు
చున్నాడు.

ఇట్లుచెప్పటవలన విష్ణువున కన్నను శివుడుతక్కువయని యనుకొన
గూడదు. శ్రీరాములవారు శివలింగప్రతిష్ఠశేసి శివలింగార్చన చేసినట్లు
ప్రమాణమున్నది. “శివలింగప్రతిష్ఠాతా- బ్రహ్మవిష్ణుశ్శంకరః- శివాయన
మః- శంకరాయనమః” యనిశ్రీరామఅష్టోత్తరశతనామ, సహస్రనామ
శ్లోకములయందు జూడవచ్చును. యిదిగాక “మ॥ హరిరుద్రాది సురుల్లవ
గ్రహము లష్టాంగాది యోగప్రతు॥ భ్రవర్ణాశ్రమయజ్ఞదాన జపసంధ్యా
వందనాదిక్రీయా॥ చరణుల్సప్తసముద్రముల్ త్రివిధ దీప్తాబ్రహ్మవిద్యాధు
రం॥ ధరులు౯ వేదపురాణశాస్త్రములు సీతారామనీవేకదా” యన్నట్లు
సర్వమును యొక జేయనిమహానుభావులు శెప్పియున్నారు.

ఇట్టివహిమగల నామమును ధరించిన రామచంద్రునికి వసిష్ఠమహర్షి
యుపదేశించిన జ్ఞానమార్గము గనుకనే యిదిఅంతశ్రేష్ఠమైనదై యున్నది.
రామనామముసదా స్మరించదగిన తారకనామమై యున్నది. ‘స్మరతా
నిత్యవారీ- మహాతే మాయాకాయకరి” అనియొక మహారాష్ట్రసాధువు
శెప్పినట్లు, సదారామస్మరణ దృఢముగ చేయుచుండిన, మాయయేమిచేయ
గలదు. ఇంకను, హరియనగా, భగవంతుడనియును, సింహమనియును,
కరియనగా, చేయుననియును, యేనుగననియును, రెండర్థములున్నవి. విస్తా
రమైన శరీరముగల యేనుగను స్వల్పశరీరముగల సింహము గర్జనదర్శనమా
త్రమున హతముచేయునట్లు విస్తారమైన మాయను సులభోపాయమైన
భగవన్నామస్మరణ నశింపజేయునని భావము.

శ్రీతాయీమా౯ స్వాములవారుగూడ ‘కాకమానవై కోడికూడు
గిండ్రిలుమొదు । కల్లి౯ము౯ న్నెదిర్ నిరుకమో । కర్కమానవైకోడి
మున్నేసెయదాలుని౯ । కరుడైప్రవాహవరులై, దాగమాయనాదినరై
వాదికొవల్లవో॥” కోటికాకులు గూడియున్నను, వొకకొరాయివేసిన
యన్నియును భయపడి పారిపోవునట్లు అనేకజన్మాంతరములయందు కోటి

పాపములుజేసియున్నను భగవన్నామస్మరణవలన భస్మమైపోవును గాని యేమాత్రము చాధించనేరదు. అనిచెప్పియున్నారు.

కొబట్టి మానవశరీరమును ధరించియున్నమాత్రమున నేమియును ప్రయోజనములేదు. భగవద్విషయ శ్రవణమననాదులను శ్రద్ధతోజేసి బ్రహ్మానందమున మనస్సుకరిగి 'కంటినుండి ఆనందభాష్పముల జెందవలయును. ఇతరులుజూచి మెచ్చుకొనవలయునని అభినయ భాష్పములను గార్చువారు కొందరుందురు. యెట్లనగా వాకజేవాలయమునందలి ఆరాధ్యులు పూజాద్రవ్యముల ఖర్చులెక్కలో ఆనందభాష్పఖర్చుకాణియనివాసి యాకాణికి మిరియాలుగొనితెచ్చి పూజాకాలమున దేవునిపై పుష్పములనువేయుచు మధ్యమధ్య నాలుగుమిరియములు దననోటవేసికొని నమలుచు ఆకారమువలన కంటినిరుకారగా చూచువారు ఆరాధ్యులు భగవాత్కార్యనయందు మనస్సులయించినందున ఆనందభాష్పము లాలుకుచున్నదని మెచ్చుకొనుచుండిరి. ఆయారాధ్యులను తొలిగించి మరియొక ఆరాధ్యుల పనికి వచ్చినంతట ఆగుట్టుబయలుపడినది. అటువంటిదిగాక మనస్సునిజముగ కరిగి యానందభాష్పములు గారవలయును. అట్లకరుగుట మహాకష్టము. కావుననే „కల్లేనుమయ్య, వారుకాలత్తిలరుగమే! యేకన్నెంజమరుగవిల్లియే॥” సిల్పిశాస్త్రానుసారముగ రాయయైనను వాకప్పదు కరుగునుగాని నాకరినమైనమనస్సుకరుగదేయని యొకముముఠువు మొరబెట్టెను. ఇందుకనుగుణముగ శ్లో॥ అతిమృదువో, మమచరణౌ, అతికరినంతే మనో భవానీశ. ఇతివిచికిత్సాం సంత్యజ, శివకథమాసీద్గిరౌ తదావేశం॥ అని శ్రీచంకరాచార్యులవారు శివునిగూర్చి, ఓపరమేశా! ఆతిమృదువైన నీపాదములను అతికరినమైన నాహృదయమునందు బెట్టజాలనని శంకించి విడనాడకుము. కరినమైన నీకైలాసగిరి రాళ్ళపైయెట్లుచలింతువోలట్లు నాహృదయమునందునను జేరి నన్నుకటాక్షించుమని చమత్కారముగా జెప్పిరి.

అట్టికరినస్వభావముగల మనసును కరిగించి వైరాగ్యమునుబూని, ఇది వరకుత్పన్న(అశ) యనుదాని స్వభావమును, దానియందును, తనకుగల వైరాగ్యమునుచెలిపి యిరుడువ్యర్థముగా పుట్టిపెరగుచున్నదని తోచునట్టి హేయమైన,

శరీరము.

యొక్కా న్యభావమును రావచంద్రు డిట్లు చెప్పచున్నాడు.

“శ్లో॥ అర్ధాంత్రతంత్రీగహనో, వికారీ పరితపవాన్ |

కాయః స్ఫురతి సంసారే, సోపిఘఃఖామకేవలం॥”

అనగా, ధ్వనిగల పచ్చి నరములను తంతులతో తుట్టుచు దృశ్యమగు చు, పెరుగుచు, వ్రుచ్చుచు, సగ్గుచు, వశించుచున్న, పద్వీకారములు గలిగిన శరీరము, సంసారదుఃఖము ననుభవించుటకే స్ఫురించుచున్నది.

“శ్లో॥ స్తోకేనానందమా యాతి, స్తోకేనాయాతభేద్యతాం |

నాస్తి దేహాసమశ్చోద్యోగ, నీచోగుణ వివర్జితం॥

అప్పటి కన్నపానాదులు దొరికిన అతీసంతోషమును, దొరికకున్న అతిదుఃఖమును జెందును. శరీరమువలె దుఃఖపడనదియును, నీచమునదియును, గుణములేనిదియును మరియొకటిలేదు.

“శ్లో॥ కళేబరమహంకార గృహస్థస్యవహాగృహం×××”

అహంకారము అను సంసారికి శరీరము యిల్లుగానున్నది. అసంసారికి దశేంద్రియములను పశువులపాడియును, చంచలమగు ఆశయను యిల్లులును, సంకల్పవికల్ప కారణమైన మనస్సును సేవకుడును సంసారమై యున్నది. వారి కానందమును గలుగ జేయుదానితో నాకేమియు ప్రయోజనములేదు.

“శ్లో॥ జిహ్వమరగ్-టికాక్రాంత, వదన ద్వారభీషణం |

దృష్టదంతా స్థిశకలం, నేష్టందేహ గృహంమమ॥

శ్లో॥ కింశ్రియా, కించరాశ్యేన, కింకాయేనకీమీహయా |

దివైఃకతి పద్మైరేవ, కాలస్సర్వం సక్యంతతి॥”

కోతివంటి వక్రస్వభాముగల నాలుకయును, పడునుగల పలువరసయను నెముకల తునుకలును, గల ముఖమును వాకిలిగల యీశరీరము, సంపదలతోటి యెల్లకాలమును వుండునట్టిదియైనను కోరదగును. అట్లుగా

క మృత్యుకాలమురాగానే పోవుచున్నదిగాన శరీరమునం దాసక్తిలేదు.
మరియును, శరీరమట్టి హేయమైనదనగా,

శ్లో॥ రక్తమాంసమయస్వాస్య, సబాహ్యభ్యంతరమునే ।

నాల్లైకర్పిణోబ్రూహి, కైవల్యస్వరమ్యతా॥

లోపలను వెలుపలను గీ॥ చీమునెత్తునైతను చితుకుచుండు । మూత్ర
మలసంయుతంబుపై మురికితోలు । కండలెముకలు ప్రేవులు నింకియుండు॥
యిట్టిదేహంబులం దికనేది సుఖము॥ యనుసభిపాయమును రావచంద్రు
డు జెప్పెను.

ఇట్టిహేయమయిన శరీరమునుదాల్చిన మనుజుడు మరియొక హేయమై
నశరీరముగల ప్రేయసుదానితోగూడుటకు కోరుచుండుట అవివేకమేకదా,

శ్లో॥ ప్రసామాంసగ్రంథి, కనకకలకావిఘ్నపమితో ।

ముఖం శ్లేష్మాగారం, తదపిచశసా జ్ఞేన తులితమ్ ।

సృజన్మాత్రస్త్రిన్నం, కరిషరశిరః స్ఫృఙ్గజఘన ।

మహానిస్ప్యంరూపం, కవిజనవిశేషైర్గురు కృతమ్॥

యను బర్తహరి వాక్యముచూపున,

క॥ చన్నులు మాంసపుముద్దలు॥ గన్నులు దుర్జలము బుసులుగా రెకితో
రటల్ । వెన్నులు నెముకలపాతర । లన్నులనిటు తెలసివలచుట వివేకమేకా॥

యని యోచించక, భ్రమపడి

శ్లో॥ ఖగవా, కుచావా, కనక కలకౌవా॥

చక్రవాకపక్షులలో స్థనములో బంగారుగిండ్లో యనియును “కిషబ్ధం
కింవదనం, కింఘా కింముకురబింభం” తామరపద్మమో, ముఖమో, స్ఫటి
కబింబమో, యనియును, బిల్వజునివంటి కామాతురజన ప్రీతికరమైన కవి
చమత్కారవాక్యములకు మోసపోయి దుఃఖములను దెచ్చిపెట్టు కొను
చుండును. ఇదిగాక

శ్లో॥ జరాకాలే జరామేతి, మృతికాలేతథామృతిం ।

సమయేవావిశేషజ్ఞః, కాయోభోగి దరిద్రయోః॥

గీ॥ ముదిమికాలమైన ముదిమియు పొడదూవు॥

మరణకాలమైన మరణమొదవు॥

పేదవానికైన పృథివీపతికినైన॥

సమముదేహములకు సహజమిదియ॥

గావున ఊమగుపడిమరగిపోవు మిటువులున్ను, శరతాగ్రల మేఘములు
న్ను, గంధర్వవగరములున్ను, స్థిరమైనవని యెవరునమ్ముడుగో అట్టిమూఢా
త్ములే శరీరములు శాశ్వతములను కొని వాటియందు ఆశయుంచుదురు.
అనిరామచంద్రుడు జెప్పెను.

ఇట్లే, “శ్లో॥ నిశ్చత్రాభోగేచ్ఛా, భ్రువబాహు మానోవిగళితం॥

సమానాః స్వర్యాతా, సపదసుశ్చాదో జీవిత్యమా॥

శతైర్వృష్టత్థానం ఘనకిమిర రుద్ధేదనయనే॥

అహోధృష్టః కాయస్తదపి మందాపానుతకతః॥”

అనుభవిండుటకు శక్తిలేక భోగముల యంచాశ భ్రువ గర్వము,
స్నేహితసమాహుతి, కంటిచూపు, అన్నియును పోయివని, కట్టు లేక
కాలుకదల్చుచుజాలను, యెందుకీ బదుకు, మరణమేమేలయ్యెను; సిగ్గుమాలి
న యీశరీరము మరణమున భయపడుచున్నది, యేమి ఆశ్చర్యమని
భర్తృహరి జెప్పియున్నాడు. కొందరు, యెవరైన మరణించినవలెమాని
మునువిని వానికాయున్న దీని పోయెనని తాము స్థిరముగా నుండునట్లు
భావించుకొని చెప్పుదురు. రామశర్థస్వాములవారు కాశీలో తన యవు
డొకడు మరణించగా ఆశవమువద్దికబోయి చేతితోతట్టుచు “సోదరుడా!
నీవుముందుబోయిన నేను నీవెనుక వచ్చెదననిచెప్పెను” ఇదికదా శరీరస్థితి
ని నిజముగ దెలిసికొనినవారి లక్షణము. వీరే “Thieves will enter the
house when it is unguarded” ఇంటిని అజాగ్రతగా వదలిన హిం
గలుచూరుదురు. అని జెప్పిరి. అనగా, శ్లో॥ నచదేహం వినారుద్రః,
పురుషైర్ వేద్యతేపరః’ అను కూర్మపురాణోక్త ప్రకారిమును, “నాస్తిఆ
రోగ్యసంపాదనం’ అను అగ్నిపురాణోక్తప్రకారిమును శరీరమును జ్ఞాన
సంపాదనకొరకు కాపాడుకొని ఆరోగ్యస్థితియందుండుకొనవలసినదే కా
ని, అట్లు జ్ఞానసంపాదనము బందోబస్తును చేసికొనక శరీరమును
వ్యర్థముగ వదలిన యెడల మైనజెప్పినట్లు అహంకారమును గృహస్థుడు
యింద్రియములను దొంగలతోటి ఆక్రమించుకొని
అన్నిదుఃఖములను దెచ్చిపెట్టునని తాత్పర్యము. అట్లుగాక తాయిమాన్
స్వాములవారు జెప్పినట్లు, “దేగాది పాణ్యేనవే, తేరేన్ద్ర పువశాం
తరుకు, మోగాదియందోమెట్రివాన్, పరాపరమే” యీశరీరాన్ని
సమస్తవస్తువులును నశ్వరములని చక్కగదెలిసికొని జ్ఞానమును సంపాది

చి విక్రొతినికొదియుండు మహానుభావులకు మోహాదివికారములు కలుగనేకలుగనేరవు అని తాత్పర్యము. గాన, 'గాలివిర్వకే మల్లితూరీకౌశ్యం' యని శ్రీశ్రురంభరదాసువారు జెప్పినటుల, గాలియుండగనే తూర్పారబెట్టవలయును (*Make hay while the Sun shines*) అనగా రోగజరామరణాది యుపాధులు సంభవించక శరీరము బాగుండునప్పుడే కష్టపడి జ్ఞానమును సంపాదించి కడతేరుమార్గమును వెదకి దెలిసికొనవలయునని తాత్పర్యము.

(ఈయుపన్యాసాంతమున శ్రీస్వాములవారు సభవారినిగూర్చి, మైదెప్పినప్రకారము శరీరాదులు అస్థిరములనియును సుఖమునిచ్చునది కాదనియును, మోక్షసుఖమునిచ్చునట్టి మార్గము యొకటియున్నదనియును అట్టిమార్గము నింకను దెలిసికొనలేదే, అయ్యో యింతకాలమును మన యాయువు వ్యర్థముగా పోయినదే యను దుఃఖమును చెందిచెంది మరిగందిననేగదా మీకు ప్రపంచవికార కార్యసంకల్పములు వదలి మనస్సు సచ్చిదానంద పరబ్రహ్మమునందు లీనమై మీరు సుఖితురని శ్రీ తిరుప్పాణి యాశ్వాస్త్య సాధించిన 'కొంతలువల్లనై, కోవలనాయ్, వెల్లయుండవాయా, యక్షపుళంకనర్ న్దానై, అన్దర్ కోక, అనియరంగక, యక అముదనై కన్దకకళే, పట్టాన్దినై కానావే' (అనగా, శ్రేష్ఠమైన గుణములు గలిగినట్టిన్ని, పశువులను గాచునట్టిన్ని, నామనస్సును ఆకర్షించినట్టిన్ని, దేవతలకిందరకును దైవమయినట్టిన్ని, నాకు అమృతతుల్యుడైనట్టిన్ని భగవంతుని శేవించిన నాకన్నలు మరియొకపదార్థమును చూడను కోరనే కోరదు,) అను పాశురమును జెప్పబుండునప్పుడు, వారి కమితానందపర వశత్వమువలన శరీరమును మఱచి వారినేత్రములనుండి ఆనంద భాష్పము లూలికే సభవారినందరిని సొక్కు-పొడిబల్లినట్లు తనవులు ఝల్లుమనిపించి స్వాములవారియందదివరకు నుండిన గురుభక్తి విశ్వాసములను ద్విగుణించినది. ఇట్లు యీవిలేఖకుడగు సభవారివిధేయుడు.)

పాఠ.

జ్ఞానవాసిష్టోపన్యాస సంగ్రహము
వైరాగ్యప్రకరణానుబంధము

(తొమ్మిదవ సంచిక.)

ఇది,

శ్రీమాళ్, బ్రహ్మశ్రీ బెంగుళూరు
పండిత శ్రీనివాస భాగవత స్వాములవారిచే
నుపన్యసింపబడి

శ్రీయుత సి. య్. రావుగారిచే వ్రాయబడి
మద్రాస్

శ్రీలక్ష్మీ నృసింహ విలాస ముద్రాక్షరశాలయందు
ముద్రించుబడియె.

8-9-14

ఓమ్.

శ్రీమత్, బ్రహ్మశ్రీ. చెంగురూరు, పండిత, శ్రీనివాస ధారవతస్వాముల
వారిజ్ఞానవాసస్థోపన్యాస సంగ్రహము.

వైరాగ్యప్రకరణానుబంధము.

(తొమ్మిదవ సంచిక.)

శ్రీయుత, సి. యల్. రావుగారు యిటుల వ్రాసిరి:—

నేటిపునన్యాసారంభమున శ్రీస్వాములవారిట్లు పేర్కొనిరి:— నేటి
చంద్రగ్రహణమగుటవలన శ్యామిష్టాంశంలానుసారముగ గ్రహణవిషయమును
గురించి కొంత యుపన్యసించమని కొంచురుగొరిరి. ఆవిషయమును వొకటి
రెండుమాటలలో యిచ్చుచు శిష్యురీమగార, మరీయొకప్పుడు ఆవిషయము
ను ప్రసంగించవచ్చుననియును, మనకిచ్చుచు వైరాగ్యవిషయము గొప్పది
యును, అత్యావశ్యకమయినదియును, మోక్షహస్తాద్యయున్నదియున్నది.
గాన, శ్రీరాములవారికి గలిగియుండిన వైరాగ్యపద్ధతిని చక్కగఁజెలిసికొని
ఆప్రకారము మనముయందుఁజుటకు ప్రయత్నపడి పాటుపడఁచునయిన్నది.
పాటుపడకుండిన బ్రహ్మజ్ఞానము కలుగదు. మోక్షమును బొందజాలరు.
(Bible) బైబిల్ అను క్రైస్తవ వేదమునందుగూడ 'Ask, it shall be
given: Knock, it shall be opened' అడిగినట్లయిన, యివ్వబడు
ను, తట్టినట్లయిన తెలువబడును. అనియున్నది. అవగా, శ్రద్ధగలిగి వేదాం
తశ్రవణ, మనన, నిధిధ్యానములయందునకష్టపడి సాధనచతుష్టయసంపత్తి
గలిగి సద్గురువురాశ్రయించిన, జ్ఞానోపదేశమును శేయుననియును, అట్లు
జ్ఞానముగలిగిన మోక్షద్యోరమును తెరువబడుననియును తాత్పర్యము.

ఇట్టివైరాగ్యము ముముక్షువునకు మున్ముందుగ గలుగవలయునను
ట, మనవలె, 'ఏకమేవాద్వితీయం' భగవంతుడొకడున్నాడు, అను నమ్మి
కగల ఆస్థికమతస్థులకందరకును అవశ్యకమైనదైయున్నది. ఇట్లు క్రైస్తవు
లును (There is but one good) భగవంతుడు వొకఁడై నున్నాడని
(పాపములనుబాపి సుఖమనిచ్చు మోక్షమన్నదని) నమ్ముచున్నారు, మ్లే
చ్ఛులును అట్లే వారిగొరాననువేదమున, 'కుల్ హూ, వల్లా హూ, అహడ్ xx
లాయిలా యిల్లలా' భగవంతుడు వొకఁడైయున్నాడు, అని జెప్పి
యున్నట్లు (మోక్షమనునదికలదని) నమ్మియున్నారు. ఇట్టి మోక్షోపే
క్షగలవారిలో, సమస్తాపదలకును దుఃఖములకును కారణమగు యీసంసార

సంబంధమున పదార్థములయందునను, విహాయములయందునను, వైరాగ్యము యవనికి దోచకుండును.

పాటుపడక పట్టిమాటలతోగాని శాస్త్రపరిచయముతోగానియిట్టి వైరాగ్యముగాని వివేకముగాని కలుగనేరదు. అట్లుకలుగనివారికి గురూ పదేశముజేసిన, గ్రుడ్డివానిచేతియధమువలెను, చెవిటివానిముందు సంగీతమువలెను, చవటి నేలనాటిన విత్తనమువలెను, యమాత్రమును ప్రయోజనకారికాదు. మనోవాక్కర్మలను త్రికరణములవలన దృఢముగ శ్రవణమన నాదులు జేయువలయును. విస్తారముగ వేదశాస్త్రపురాణములను చదివిన మాత్రమునపండితుడుకాదు, విజ్ఞానశాస్త్రమును జేలినవాడేపండితుడు, ఇందుకు దృష్టాంతముగ— ఒకానొక హిందువు ని.యే. మొదలైన పట్ట నీక్షలందుతేరి, బారిష్టరు (గొప్పవంతు) పరీక్షనిచ్చుటకు లండను (సీమకు) పోయెను. అక్కడ జ్ఞానవేత్తయగు గొప్ప రయ్యుడు ఆహిందువునుజూచి, నీవుయిచటికి యెందుకు వచ్చితివని యడిగెను. అందుకా హిందువు, బారిష్టరు పరీక్షనిచ్చుటకువచ్చితినిని జెప్పెను, పిదప నీవేమిజేయుదువని యడిగెను: మాపట్టణమునకు బోవుచుననినీప్పెను, ఆవల యేమిజేయుదువని యడిగెను: కోర్టులలోవాదించి ద్రవ్యమునాగ్నింతుననెను, ఆవల యేమిజేయుదువని యడిగెను: వివాహముజేసికొని సంతానమును బడయుదుననెను, ఆవల నేమిజేయుదువని యడిగెను: స్థిరచరాస్తులను సంపాదించుదుననెను, ఆవల నేమిజేయుదువని యడిగెను: సంసారముతో సుఖముగ నుండుననెను, ఆవలన నేమిజేయుదువనియడిగెను; వృద్ధాప్యముసంభవించి యుండుననెను, ఆవల నేమిజేయుదువనియడిగెను; తుదకు మృతినొందుదుననిచెప్పుచు తెల్ల బారిన ముఖముతో కలతనొందిన మనస్సుగలవాడైయున్న వానినిజూచి, నివేదనైనదియును, యెట్లుబుట్టినదియును, యేదిమృతినొందునదియును, మృతినొందిన పిదప నీవేమగునదియును జెలియునా యని యడిగిన, ఆహిందువు అన్నియును జదివి 'మోక్షమార్గమయిన యాధర్మ సూక్ష్మమును జదువుకొనలేదుగాన ఖిన్నుడై వేదాంతశాస్త్రమును చదువనారంభించి నట్లుక కథయున్నది. అట్టి చదువుచదువుగాదు. చదువన గ నెట్టిదనగా, తొల్లిధర్మరాజు అతి బాల్యమున జదువుకొనునపుడు, ఆయన విద్యాగురువులైన ద్రోణాచార్యులు, యితర బాలర తోపాటు, పారశ్రుతకమునందున్న 'సత్యంవదా' సత్యమును పలుకుము, 'ధర్మంచరా,

ధర్మమును చేయుము, అను రెండుసీలివాక్యములను చెప్పెను, ఆపుస్తకము లోని వాక్యములన్నియు నట్లే సులభమయిన చిన్నవాక్యములుగాని యిత రబాబరందరును పుస్తకమును పూర్తిగ బదివిముగించిరి. ధర్మరాయమా త్రము పైరెండువాక్యములకుపైన పాఠముజేయనేరకుండను, విద్యార్థుడు పు అందుకు గోపించి యడుగగా, న్యామీ! మెదటి రెండు సీలివాక్యముల ను నేను చక్కగ గ్రహించి ఆచరించుటకు శక్తిలేనివాడై యుండగా తిరిగినవాటిని నేనెట్లుగ్రహించగలనని ధర్మరాయ బదులుచెప్పెను. ఇట్టిది కదాచదువురు దృఢమైన మనోపాకమును, గాననే, *Greatness does not exist in reading and talking but in being and becoming* యని జెప్పియున్నది. అనిగా, వేదములను బదివివాదములను నేనినంతటనేలానచేయు టుగారనయును, (సంకల్ప వికల్పాశ్చక్రమైన మనస్సును స్వాధీనపరచుకొని ప్రపంచముమెదలగు వాటిని మరచియుండవలయునని శాసికొని) గాము చేప్పనట్లు చేయుచునుండువాడే పండితునియును, జ్ఞానవేత్తనియును, తాత్పర్యము.

పైదినముల ఘృపన్యాసములను నేనుజేయుటయును మీరు వినుట యును యేమినిశ్చయము. *many a slip between the cup & the lip* చేతనున్నది నోటికిబోవుట నిజములేకున్నది, నోటినున్నది కంటముదా టువర కేమి నిజము, మీరు యిదివరకు వినినంతవరకైనను మౌనవక మనన ముచేయుచుండవలయును. ఇప్పుడచ్చువేసిన పుస్తకరూపముగ ప్రచురమగు చున్న యుపన్యాససంగ్రహములోని యంశములను జూచుకొనుచుండిన మీరు వినినవిషయములలో ముఖ్యమయినవాటిని మరువక స్మరణకుచెచ్చు కొనుటకు సహకారియైయుండును, అనిచెప్పి పిదప క్రిందటిదినమున జేసిన యుపన్యాసము నందుకొని యిట్లు జిప్పిరి.—

రామచంద్రుడు, అట్లు మొదటసాంసారిక ప్రయోజనము కొరకు ప్రధానమయిన ధనమునందునను, అట్టి ధనమువలన గలుగు దీర్ఘజీవితా పేక్షయందును, అట్లుఅయువువలన గలుగు, నేను, నాదియను, అహంకారమునందును, అట్టి అహంకారమువలన గలుగు సంకల్ప వికల్పములు గల మనస్సునందునను, దనకు గలిగిన పైరాగ్యస్థితిని చెలిపి, అట్టిమనస్సువలన గలుగు భోగేచ్ఛారూపమైన,

తృప్త (ఆశ)

అను దాసిగొచ్చి యిట్లు రామచంద్రుడు విశ్వామిత్రునితో జెప్పెను.
 శ్లో॥ హస్తాంధకార శర్వర్యా, తృప్తయైవ దురస్తయా ।

స్ఫురస్తిచేతనాకాశే, దోషకాశికపంక్తయః ॥

చీకటిగల రాత్రికాలమునందు, గుడ్లగుబల గుంపులుబయలుదేరునట్లు,
 మనస్సుతోగూడిన ఆశయును అంధకారమయిన చిదాకాశములో కామ
 కోధాదులను దోషములుబుట్టినవి, యిందువలన నేమైన దనగా,

శ్లో॥ యాయామహమవితాన్తం, సంత్రయామి గుణోశ్రియం ।

తాంతాంకృంతతిమేతృస్థా, తంత్రమివకు మూషికా॥

నేను అనంతితో యెట్టి సతకర్మలనుశేసితినో వాటినన్నిటిని యాశ
 యనునది, యెలుకలు దారమును కొరికి తెంచివేసినట్లు, తెంచివేసినది,
 గాన నేనును నావంటివారును యెట్లున్నామనగా,

శ్లో॥ గంతుమాస్పదమాత్మీయ, మనస్పధియోవయం ।

తృప్తాజాలేపిముహ్యమో, జాలేశకునయోయథా ॥

వలయందు జిగురుకొని దప్పించుకొనలేకయున్న పక్షులవలె, ఆశయ
 నుదాసి వలలోజిక్కి ఆత్మజ్ఞానమును బొందుటకు ఆశక్తులమై తపించుచు
 న్నాము, ఇదియునుగాక,

శ్లో॥ తృప్తాభిధానయాతాత, దగ్ధోస్త్విజ్వాలయాతథా ।

యథాదాహూపశమని, ఘోశంకేనామృతైరపి ॥

ఈ ఆశయును అగ్నిజ్వాలవలన అమితముగ దహించబడితిని, ఆదహన
 వేదన అమృతస్వాసపానములవలననైనను, చల్లబడునని తోచకున్నది,
 ఇట్టిఆశయ యెంతటి శక్తిగలదియనగా,

శ్లో॥ భీషయత్యపిభీశహ, మంథయత్యపినేతుణం ।

భీషయత్యపిశాస్తేహం, తృప్తాకృష్టైవశర్వరీ ॥

అమావాస్యచీటివలె యెట్టిదైర్వ్యంతునైనను భయపెట్టును, బుద్ధి
 మంతుని కన్నులుగలవానైనను గ్రుడ్డివానిగజేయును, యెట్టిశాంతచిత్త
 ముగలవానికైనను దుఃఖమును గలిగించును, యిట్టి శక్తిగలదియైనను యే
 మయినను ప్రయోజనముగలదా యనిన

శ్లో॥ అనావస్థితచిత్రాపి, సర్వమేవానుభావతి ।

సచాపక్షితిః లంకించి, తృష్ణాజ్వలనకామినీ ॥

శ్లో॥ యన్నశక్నోతితత్రాపి, ధన్వంతరాండవనింగతిం ।

నృత్యత్యాగందరహితః, తృష్ణాజ్వలనక్రీడికీ ॥

మనశ్చేతనమున జారస్త్రియును, అటకలైయును, పురుషుల మనస్సును ఆక్రమించుకొనియును, తమకేమాత్రమును ఆనందమును ప్రయోజనమును లేకనే విటపురుషుల ననుసరించి తిరుగుచు ఆనందముగలిగియున్నట్లే యెల్లనటించునో, అట్లే యీ ఆకయిన నిష్ప్రయోజనముగ నందరిని ఆశ్రయించి సుఖములేనిదే పున్నట్లు నటించుచున్నది. — మరియును, యీ ‘తృష్ణాచలమరూఢి’ ఆకయను చలచిస్తువు కోటి, హాకచోట నిలవక, ఆకాశమునందును, పాతాళమునందును, విను కళ్యముగాని చోటికిని యిచ్చిఅన్నిదిక్కులయందును యెంతకును దృష్టినొందక దిరుగుచుండును, ఈ ఆక మరియు నెట్టిదనగా,

శ్లో॥ సర్వ సంసారదోషాంతాం, తృష్ణైకాదీన దుఃఖదా ।

అంతఃపురస్థమపియా, యోజయత్యతీనంకీటే ॥

సంసారమునందు సంభవించు అన్నిదుఃఖములలోకి ఆకయే అధికదుఃఖమును కలుగజేసి అంతఃపురమునందున్న రాజాధిరాజునైనను అతీనంకటమునందు పడజేయును, ఇట్లు

శ్లో॥ రోగాంతరంగనాతృష్ణా, గంధీర మపమానపం ।

ఉత్తవతాం సయత్యాస, సూర్యాంశవ ఇవాంబుజ ॥

రోగమునయును, స్త్రియును, ఆకయును, యెట్టి గాంధర్వపంతు నైనను మిగుల వెలితిపరచును, గావున

శ్లో॥ లోకోలోయభుంధుంకిం, చింతయో తయో తి ।

తృష్ణావిచిత్రామంత్ర, శ్చింతాత్యాగోహికద్యతే ॥

మనుషులు విషయచింతను విడిచిపెట్టినయడల, సమస్తదుఃఖములును విడిచిపోవును, అట్లువిడుచుటయే, ఆకయను విషయచిత్రాలోగము (కలరా) ను పోగొట్టుటకు మంత్రప్రయోగమున్నది. — మరియును, ఈ ఆక కక్రికన్నను, పిడుగుకన్నను, యెర్రగ కాచిన యినుమునకన్నను తీక్షణమైనదియై యున్నది, యెట్టిపండితునైనను, క్రొవ్యపంతునైనను, ప్లేవ్యపంతునైనను నిమి

షమాత్రములోన గడ్డిరోచతో సమానునిగజేయును. అని రామచంద్రుడు ఆశయొక్క స్వభావమునుజెప్పెను.

ఇట్లు 'ఆశకోగ్రరశవిదై, అఖిలవెల్లొంకట్టియాళినుం' అని తాయి మానుస్వాములవారు చెప్పినట్లు అఖండభూమి నాక్రమించుకొని యేలు చుండినను ఆశకు అంతములేదు. ఒకానొక బ్రాహ్మణవృద్ధుడు రాజమందిరమార్గమునబోవుచు మేడమీద వినోదముగ విహరించుచున్న రూపవతి యుగ రాచపుత్రికనుజూచి పరవశుడై కంటిరెప్పవేయకబాచుచు నిలుచుండగా, యారాజుచూచి, నీవెవడవు, యెందుకట్లు నాబిడ్డనుజూచెదవని కోపించగా, రాజా ! నీపుత్రికయొక్క సౌందర్యమును బాచుచున్నాను,

Beauty is not for those who possess but those who enjoy it సౌందర్యమునునది దానినిజూచి యనుభవించువారిసుఖముకొఱకేగాని, యా సౌందర్యమును గలవారి సుఖముకొఱకుగాదని యాబ్రాహ్మణుడు బదులు చెప్పెను. అందుకు రాజు మిక్కిలి యాగ్రహపడి వానిని యూరిబైటికి నెట్టించెను. *స్త్రీలదగ్గనాద్రీ సతే చిత్త । ద్దగ్గనాద్ర సతేభవం । సంకమాద్ర సతేనత్వం నా । ప్రత్యక్ష రాక్షసీ॥* చూచినంతమాత్రమున, మనస్సును, ధనమును, కలసినంతమాత్రమున బలమును హరించునట్టి ప్రత్యక్ష రాక్షసులనియుండుటవలన, నాబ్రాహ్మణుడా రాజకాంతపైనున్న యాశతో ఆచెంతనున్న కాళికాదేవాలయమునకుబోయి యాదేవి బైట సంచారముబోయియున్నందున లోపల ప్రవేశించి తలుపుమాసికొనియుండెను, కొంతసేపటికి, కాళికాదేవివచ్చి తలుపుతట్టుగా, నాకు మూడువరములిచ్చెదననిచెప్పిన తలుపుతెఱచెదననెను, అట్లేయిచ్చెదనని కాళికాదేవిచెప్పి తలుపుతెఱపించి లోపల ప్రవేశించి నీకేమి వరములు గావలయునని యడిగెను. నేనీ దేశమునకు రాజుగావలసిన దొక వరమును, రాజుకొమార్తెను వివాహముగావలసిన దొకవరమును, మరియొప్పుడు నేనడిగినపుడు మూడువరములిచ్చినట్లు యొకవరమును, దీసికొనిపోవుచుండగా, యారాజు ఆకస్మాత్తుగ మృతినొందగా పట్టపేనుగచే పంపబడిన పుష్పమాలిక యాబ్రాహ్మణుని కంఠమునందువేయబడి యాదేశమునకు రాజై పిదప యారాజుకొమార్తెను తానువివాహముజేసికొని, మరల యాకాళికాదేవి యొద్దకువచ్చి, తాను మంచియావనవంతు డగుటకు యొకవరమును, అన్నిరాజ్యములున్న తనస్వాధీనమగుట కొకవరమును, మరల యొప్పుడ

డిగినను మూడువరము లిచ్చుటకును మాటవీసికొనివచ్చి చూడనదశకు వచ్చి అన్ని రాజ్యము లాక్రమించుకొని, మరలయాదేవివద్దకుబోయి తనకింక ననేక రాచకన్యలు బాధ్యులగు నగుటకును, అణిమాడినిధులు గలుగుటకును రెండు వరములును మరల యడిగినపుడు మూడువరము లిచ్చునట్లును, మాటవీసికొనిపోయి కొన్నాళ్లుగడుపగా, రాజ్యవిస్తారమువలన వ్యవహారముజరుపశక్యముగాక సంసారవిస్తారమువలన అనేకజననమరణాదిదుఃఖములుగలిగి మితమీరినరాజ్యభారమును, సంసారభారమునునుభవభారమును భరించజాలక అన్నిటియందునుమిదై ట్టిబుట్టి అన్నిటినివదలి పెట్టి బయలుదేరి అడవికిబోయి ప్రలాపించుచుండగా, కాళికాదేవిప్రత్యక్షమై నీకిప్పుడేమివరము కావలయుననియడుగగా, నమనగించి, తట్టి నాకిక నేమియునక్కరలేదు. 'ఓడినేక పెరుంపే రాజై యాల్, వులగిలూరు తొరం వొండియే యుడయే! తేడినేక కామచ్చేటిలేవళుండు, తియంగినేక, మయంగినేక । వాడినేక శేరియవారియాక, మిహందేక నంచమే పొరుగనమిట్టు । నాడినేక యెని నుంపాడినేక, వునయే నంబినేక కైవిడేతయెనయే॥' యని రామలింగ స్వాములవారు చెప్పినట్లు, తట్టి నేను యిదివరకు ఆహార నిద్రాభయమై ధునాదివిషయములలో మునిగి యవస్థపడినదిచాలును, ఇప్పుడు నిన్నేనమ్మి యున్నాను చన్నరక్షించ వలయుననియును, 'వాడినేకవాడి, వాల్చినేక మనత్తాల్, పెరుంపేరుడుమ్మెయిల్ పిన్దు । కూడినేక కూడి యిలైయ వర్, దమ్మోడవర్దరువ కలవియేకరుదిxxxxx' యని తిరుమంజుయా శ్వార్లుజెప్పినట్లు 'భగవత్తత్వముకటియొన్నదని తెలియక విషయాదుల యందుబడి కృసించితిని గడచినకాలము వ్యర్థముగాపోయినదని విలపించి, తందతాయునీ, యన్నయిర్ తుణయనీ । శంజలమడుతీరొవంద, దేశిక వడివునీ, యునయలాక । మత్తురుతుణజై కాణేకxxxx' యని తాయి మానుస్వాములవారుజెప్పినట్లు నానావిధములుగ బ్రార్థించెను. అట్లు ఆ బ్రాహ్మణునికి అట్టి పృథ్వాప్యమనందుగూడ స్త్రీ విషయాదులయందు ఆశవదలక, పరమభాగవత శిఖామణియైన శ్యామరాజుగారు చెప్పినట్లు 'తప్పి బ్రతికి పోవతరమా- రామ,కలిలో! ముప్పన విషయతటాకము న, మునుగక దృఢమనసై॥ తప్పి బ్రతికి పోవతరమాxxxxx' రాక్షసరాజైన రావణుడును, కురువంశపురాజైన దుర్యోధనుడును, రారాజైన చంద్రుడును, దేవరాజయిన యింద్రుడును, అట్టివారుగూడ తప్పించుకొ

నలేకవిషయాదులయందు ఆశయును దానిచేమోసపోయిచెడిపోయిరిగ న
తప్పిబ్రతికిపోవతరమాయని జెప్పిరి. అట్లు తప్పినవారిలో యొకడైన
మహానుభావుడైన వేదాంత దేశికాచార్యులవలె, ఆనగా, పూర్వము
విజయనగపు రాజు తన రాజ్యమునకు రమ్మని ప్రార్థించగా,

శ్లో॥ యోగీకోగ శతాంశ పాలనక దుర్వార గర్వానల॥

ఋభ్యత్ ఋద్రనరేంద్ర చాటరచరా ధన్యాన్ నమన్యామహేం॥

దేవం సేవతుమేవ నిశ్చినుమహాయోపాయోపాదయాశుః పురా॥

ధానాముష్టిముచే కుచేలమునయే ద త్రేస్త్రివిత్తేశతాం॥

యని జెప్పినట్లు, అఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండము నేలుచున్న ప్రభువు
ను (భగవంతుని) ఆశ్రయించియున్న నేను, ప్రపంచమునందలి, భూప్రదే
శములోని, యొక ఖండమునందున్న, యొక దేశములోని, యొక చిన్న రాజ్య
మునకు రాజైననీతోనాకు ప్రయోజనములేదని, భూద్రవ్య వస్త్రాభర
ణాధి రాజసన్మానములయం దేమాత్రమును ఆశలేక దృఢమైన మనస్సు
గలిగి దేశికాచార్యులుబదులుజెప్పి పంజనని తార్కర్యము. అట్టి దృఢ
మయినమనస్సుగలిగి ఆశయునుదానిని విడిచిపెట్టినగదా, రామచంద్రుడు
జెప్పినట్లు సమస్తమంతులును వీడిపోవును. 'భగవత్ తత్త్వవిజ్ఞానం, ముక్తిః
సంజన్యజాయతే' యనినట్లు ఆశనువదలిన పిమ్మటగదా, భగవద్విషయము
నందు మనస్సులయించును, అట్లులయించినగదా 'భిద్యతేహృదయగ్రాస్థిశ్చ
ద్యస్తేసర్వసంశయాః॥ క్షీయంతే చాస్యకర్మాణి, దృష్టయేదాత్మనీశ్వరే॥'
యను భాగవతప్రమాణరీతిగ ఆత్మస్వరూపదర్శనముగలిగి, వనోబంధము
వదలి అన్ని సంశయములును కర్మములును బొత్తిగ నశించిపోయి సదానం
దసుఖ సామ్రాజ్యమును జెందుదురు.

అట్టి యానందము లభించుట కెన్నియో విఘ్నములు గలుగ
వచ్చును, మహానుభావులైన రామలింగస్వాములవారు జెప్పినట్లుల,

“కళక-మర, పోదు, నటనం, నాక కండుకొండ తరుణం, కడచ్చిది
యేక, వుక్రం, పూత్తు, కాయిత్తవోరుకాయిదాక, విళక-మర,
పట్రిత్తిడుమో, వెంచి వుదిందిడుమో, వెంచాదు, పట్రికి-నం, యేకరి
త్రిల్లఘపడుమో, కొళక-రుదుమలమాయై, కొరంగుకవిందిడుమో, కొరం
గుకవిరాజనదు, కురిప్పిల్ల ఘప్పడుమో, వోళక-మరవుల్లువెనో, చొడై
వుక్కి-కొగ్గిళ్లుమో, శోదితిరువుళమధువో, అరిందిలమే॥”

అవగా.—రాజోని ఆనందము, యిరుదే ఘామియును విత్తినవిత్తనములోమూసికొనియున్న పత్తువలెనున్నది. యెప్పుడు మురికయై పుష్పించి, ఫలితమగునో దెలియదు, పులిశమైనను, మా యావుడనివాత బడగుండుట, పడకుండినను, దృష్టిగోచరమగుట, అయినను, శేతికండుట, శేషికండినను, నోటికందుట, నోటికందినను, కంఠమదాడుట, కాటికను, కడుపునిండుట యేమినిజము.— గాన పరబ్రహ్మచరించామృత పానముచేయుట కన్ని విఘాతములను అంతకష్టమును పున్నదిని తెలియవలయును. మనమిష్టదవైరాగ్యమును విత్తనమును చేగింపిండుకొని చూచుచున్నాము, దానిని మన హృదయమక సూమి రాటి యిమెంకెల్ల పుష్పించి పరించి దృఢముగ నిలచి క్రమముగ తక్కినయన్ని ప్రకరణముల గల్గెకొని స్వాధిపద వినిశేరి నిరంతరానంద సుఖఫలము ననుభవించుటకు సేవ్యపడవలయును. సంసారానులయందు ఆశను వదలి వైరాగ్యమును జేందవలయునని పదే పదే యుపదేశించుటవలన యిచ్చట వచ్చియున్న మన మాతా సుత సోదరీలసమానులైన స్త్రీలు ఆయాసపడరాదు. నేలయగుగా “సర్వకర్మాణి మనసా, సవ్యసాక్షి సుఖంశీ” యను భగవద్గీతా వాక్యము ననుసరించి, అరిగ్యైరి అర్హిపదార్థముల యందున్న అనవరత ఆశాపాశములుంచుకొని దుఖముల పాలుగాక మనస్సునందునవదలి తాపగాకు నీళ్లు, మన్ను కుమ్మరపురుగువలె, అంటి అంటకనుండి సుఖించవలయునని జెప్పటమేగానో, ఆబుద్ధిజల నలయించి అన్నిటినివదలి యడవలకుబొమ్మనుట గాదని గ్రహించవలయును.

(ఇట్లని పుసర్యాసాంతమున శ్రీభాగవతస్వాములవారు సభవారిని జూచి పుత్రవాక్సల్య సప్యజరాధిమాన జీవకాయుగ మునులూధికారరస మిశ్రితమై అమృతమలాయకు పలుకులతో జెప్పినది అశ్వద్భుతమై సభవారి వినయనిశ్చయపడవముల నాకర్షించినది. ఇట్లు సభవారి విధేయుడగు విలేఖకుడు.)

